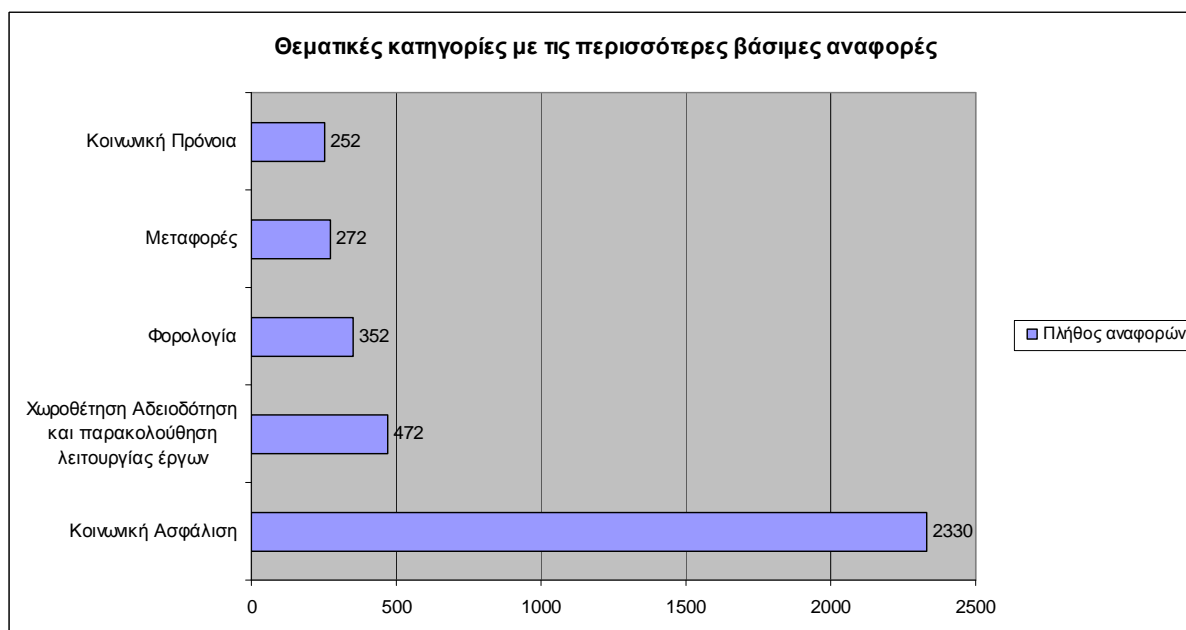
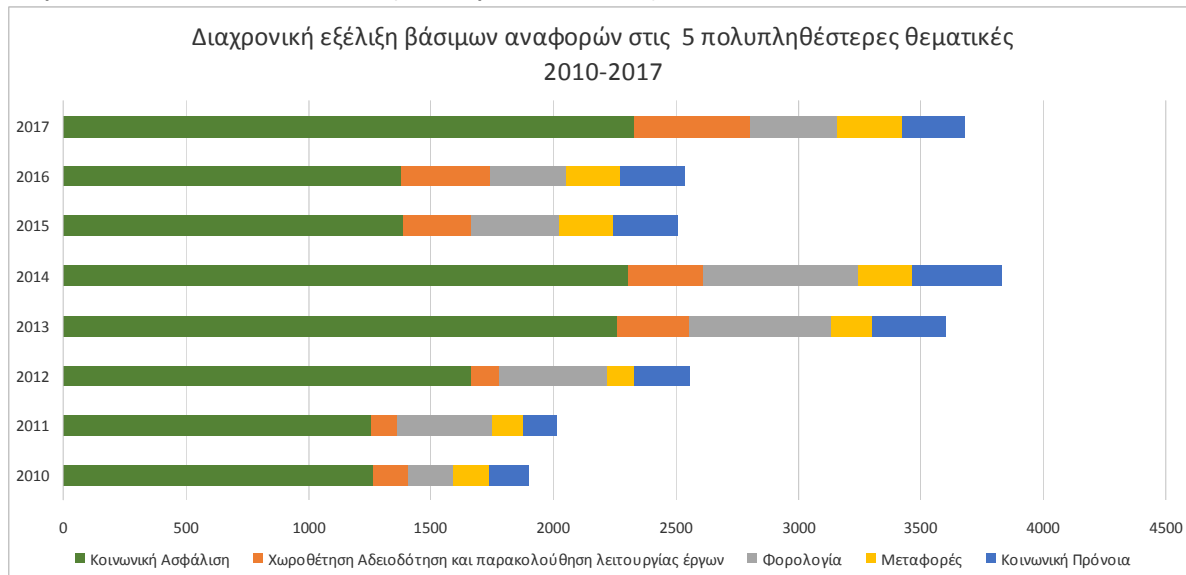

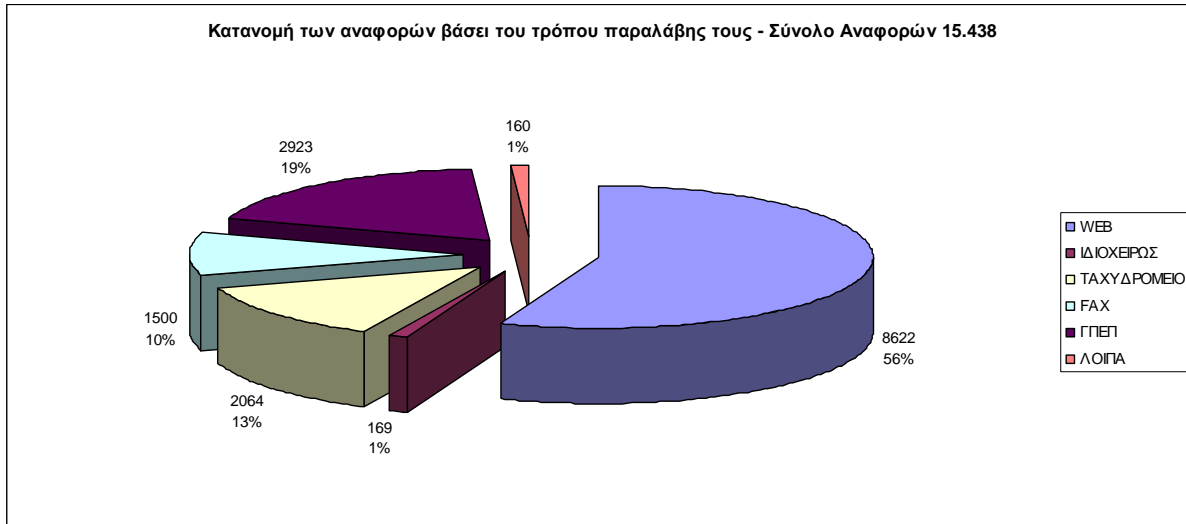
Συνοπτική παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης

Στατιστική αποτύπωση της χρονιάς

Η ραγδαία αύξηση κατά ένα τέταρτο των αναφορών από την προηγούμενη χρονιά, επαναφέρει στο προσκήνιο τις διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη ότι η σοβαρή αδυναμία διαχείρισης των επιπτώσεων της δημοσιονομικής κρίσης και των συνακόλουθων αυστηρών δημοσιονομικών περιορισμών έχουν εντείνει το πλήθος των παραπόνων έναντι του κρατικού μηχανισμού, αντανakλώντας ταυτόχρονα και την επιδεινούμενη έλλειψη εμπιστοσύνης προς το κράτος και τις υπηρεσίες του. Οι πηγές των προβλημάτων και της κακοδιοίκησης εντοπίζονται για μια ακόμη χρονιά σε εκείνους τους τομείς όπου τα τελευταία χρόνια επήλθαν ραγδαίες αλλαγές στη νομοθεσία, αλλά και σε τομείς όπου παρατηρείται αδυναμία ανταπόκρισης των υπηρεσιών εξαιτίας της πάγιας πλέον υποστελέχωσης, των προβληματικών διαδικασιών και, αναμφισβήτητα, των περικοπών χρηματοοικονομικών πόρων. (Γραφήματα 2 και 2^α)

Το 66% των αναφορών του 2017 υποβλήθηκε φέτος ηλεκτρονικά ή μέσω fax και όχι με την αυτοπρόσωπη υποβολή, πράγμα που φαίνεται να διευκόλυνε σημαντικά την καταγραφή των προβλημάτων των κατοίκων της Περιφέρειας (Γράφημα 4).

Επιπλέον, στο πλαίσιο της ψηφιοποιημένης επικοινωνίας της Αρχής με τους πολίτες, εφέτος καταγράφεται και η επισκεψιμότητα της ιστοσελίδας του Συνηγούρου του Πολίτη καθώς και η ανταπόκριση στις αναρτήσεις στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Καταγράφεται επίσης και η εξυπηρέτηση των πολιτών μέσω του τηλεφωνικού κέντρου.

Η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων του Συνηγούρου του Πολίτη παρουσιάζει και το 2017 εξαιρετικά υψηλό ποσοστό με το 76% των βάσιμων αναφορών να επιλύεται θετικά για τους αναφερόμενους πολίτες ενώ σχετικά χαμηλότερη από άλλες χρονιές εμφανίζεται και η μη ανταπόκριση της Διοίκησης (4%) (Γράφημα 7),

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΩΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ **Κεντρικός θεματικός φάκελος: Νομιμότητα και Κράτος Δικαίου**

Η μη τήρηση της νομιμότητας λαμβάνει σύμφωνα με το περιεχόμενο των αναφορών των πολιτών και την επεξεργασία των θεμάτων από το επιστημονικό προσωπικό κυρίως έξι συγκεκριμένες μορφές:

- 1. μη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας,**
- 2. παρερμηνεία του νόμου,**
- 3. επιλεκτική ή και προβληματική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου,**
- 4. πολυνομία με ασάφειες και κακή νομοθέτηση**
- 5. νομοθέτηση πέραν των ορίων εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος και**
- 6. ύπαρξη διοικητικών δυσλειτουργιών στην εφαρμογή της νομοθεσίας**

Παραδείγματα της πάσχουσας υλοποίησης της νομιμότητας αναφέρονται στη συνέχεια.

1. Μη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας

Η πρακτική της παράκαμψης της ισχύουσας νομοθεσίας διαπιστώνεται και φέτος από τον Συνήγορο του Πολίτη.

Πολύχρονες ενέργειες, κάποιες φορές και δικαστικές ακόμη, που υποχρεώνουν τη διοίκηση να επιστρέψει στους δικαιούχους αχρεωστήτως καταβληθείσες εισφορές σε ασφαλιστικά ταμεία, μένουν ατελέσφορες λόγω του μη ολοκληρωμένου λογισμικού του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η έλλειψη συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης του συστήματος, καθιστά ελέγξιμη την ιδιαίτερως επιβαρυντική αυτή δράση, αφού αποβαίνει ολοκληρωτικά σε βάρος των διοικουμένων.

Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών πάσχει, λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων στην έκδοση των προβλεπόμενων διοικητικών πράξεων και την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των συναρμόδιων υπηρεσιών. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα της νήσου Χρυσής, του Σπηλαιού ιαματικών πηγών Καϊάφα και του υγροτόπου Εκβολών του Αποσελέμη Ποταμού Ηρακλείου Κρήτης.

2. Παρερμηνεία του νόμου

Το φαινόμενο της παρερμηνείας της ισχύουσας νομοθεσίας μπορεί να αποδοθεί σε στρεβλή προσέγγιση του νομοθετικού πλαισίου, οφειλόμενη είτε σε άγνοια είτε σε συνειδητή αλλοίωσή του από τη Διοίκηση. Σε κάθε περίπτωση ο διοικούμενος καθίσταται έρμαιο ανέλεγκτων διοικητικών πρακτικών.

Σοβαρό και με ευρύτατο πεδίο ενδιαφερομένων υπήρξε το θέμα του τρόπου υπολογισμού της κράτησης εισφορών υπέρ του κλάδου ασθενείας, σύμφωνα με τον οποίο δεν λαμβάνονταν υπόψη οι σημειωθείσες μειώσεις, επομένως η αρχή έκρινε ότι η νομοθεσία εφαρμοζόταν κατά τρόπο παρερμηνευτικό και σε βάρος των διοικουμένων. Η επιστροφή των παρανόμως παρακρατηθέντων ποσών δημιούργησε έκρηξη αναφορών εκ μέρους κυρίως συνταξιούχων, ενώ η επιστροφή των σχετικών ποσών ανακοινώθηκε ότι θα πραγματοποιηθεί από την 15^η Δεκεμβρίου 2017.

Το ζήτημα των κενών και μη ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων στα οποία οι Δήμοι παρερμηνεύοντας τη σχετική νομοθεσία επιβάλλουν τέλη καθαριότητας ανέκυψε και προκάλεσε την παρέμβαση της Αρχής για την ορθή εφαρμογή του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου.

Στο πεδίο των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων για την προστασία αρχαιοτήτων, και παρά το γεγονός ότι διάφορες μορφές ελέγξιμης διοικητικής δράσης έχουν ερευνηθεί από την Αρχή, για πρώτη φορά αντιμετωπίστηκε το ζήτημα της άρνησης καταβολής οφειλόμενης αποζημίωσης για τη στέρηση χρήσης του ακινήτου.

Αντιστοίχως, στο ευαίσθητο πεδίο της αναπηρίας, η τροποποίηση των διατάξεων που προβλέπουν τη διαδικασία απόδοσης δαπανών από τον ΕΟΠΥΥ, σε συνδυασμό με την εισαγωγή των συμβάσεων μεταξύ ΕΟΠΥΥ και ιδιωτών παρόχων υπηρεσιών υγείας εκμηδενίζει τη δυνατότητα διενέργειας ειδικών θεραπειών σε παιδιά με αναπηρίες.

Παρερμηνεία του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, αντιμετωπίζεται επίσης στην εξέταση αιτημάτων μετεγγραφής φοιτητών, όπου λειτουργεί η μοριοδότηση των ενδιαφερομένων με βάση οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια, αλλά και σε περίπτωση μετεγγραφής διακριθέντος αθλητή, οπότε και η Αρχή επεσήμανε το ουσιώδες κριτήριο της διευκόλυνσης του αθλητή να επιδίεται απρόσκοπτα στο άθλημα που έχει διακριθεί.

Ο Συνήγορος αντιμετώπισε ζητήματα παρερμηνείας του νόμου και σε αναφορές με αμιγώς οικονομικό αντικείμενο, τα οποία λόγω και των συνθηκών της υφιστάμενης κρίσης και οικονομικής δυσχέρειας των οικογενειών, απέκτησαν ειδικό βάρος. Η Αρχή εισηγήθηκε, με απορριπτικό ωστόσο αποτέλεσμα, την εξαίρεση των οικογενειακών επιδομάτων- δηλαδή το ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων και το ειδικό επίδομα τρίτεκνων και πολύτεκνων οικογενειών- από τον υπολογισμό του εισοδήματος, ώστε να καταστεί δυνατή η απαλλαγή από τον ΕΝΦΙΑ. Χαρακτηριστική είναι η αιτιολογία της απόρριψης της εισήγησης του Συνηγόρου, καθώς στην επισήμανση της στρεβλής εφαρμογής από την φορολογική διοίκηση των σχετικών διατάξεων, προβλήθηκε ο περιορισμός των δημοσιονομικών συνθηκών της χώρας.

Τέλος, η Αρχή διαπίστωσε διαφορετική προσέγγιση εκ μέρους της ΣΤΑΣΥ ΑΕ και της ΟΣΥ ΑΕ, ως προς το ζήτημα της διαγραφής προστίμων που είχαν επιβληθεί σε ανέργους οι οποίοι δεν είχαν καταβάλει το κόμιστρο των μετακινήσεών τους. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, εναρμονίστηκε η πρακτική των δύο εταιρειών στο νόμιμο και ορθό, με συνέπεια την απαλλαγή των ανέργων από το πρόστιμο.

3. Επιλεκτική ή και προβληματική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου

Η επιλεκτική ή και προβληματική εφαρμογή της νομοθεσίας από τη Διοίκηση, δεν είναι συγκυριακή ή τυχαία: συστηματικά διατάξεις απομονώνονται και εφαρμόζονται κατά περίπτωση, εισάγονται κριτήρια διακριτικής μεταχείρισης, αγνοούνται ή αποσιωπώνται πραγματικές συνθήκες με αποτέλεσμα ο πολίτης να καταλήγει εκτεθειμένος και ανίσχυρος, έναντι μιας διοικητικής διαδικασίας που χαρακτηρίζεται από ασυνέπεια και ευκαιριακή αντιμετώπιση.

Οι δυσκολίες δημοτολογικής τακτοποίησης των Ρομά, που απασχολούν συστηματικά την Αρχή, εξακολουθούν να τους κατατάσσουν στους αόρατους πληθυσμούς. Η προβληματική εφαρμογή της νομοθεσίας, η ανεπάρκεια των ρυθμίσεων, η επιλογή εφαρμογής συγκεκριμένων διατάξεων και αποσιώπηση άλλων, οδηγεί στη συνεχή παρέμβαση του Συνηγόρου, ώστε οι πληθυσμοί των Ρομά να ταυτοποιούνται και να εγγράφονται στα δημοτολόγια χωρίς διάκριση ή δυσανάλογα ειδικώς γι' αυτούς, γραφειοκρατικά εμπόδια.

Στην περίπτωση της αποξένωσης των κατόχων οχημάτων δημόσιας χρήσης, απαιτήθηκε η πλήρης εξόφληση όλων των οφειλών, μέτρο υπερβολικό και δυσανάλογο, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη ότι άλλοι ελεύθεροι επαγγελματίες, ασφαλισμένοι του ΕΦΚΑ διακόπτουν την επαγγελματική δραστηριότητα και ταυτοχρόνως λήγει η ασφάλισή τους, ανεξάρτητα από το γεγονός της τυχόν ύπαρξης ληξιπρόθεσμων οφειλών. Η διαφορετική και δυσμενής μεταχείριση δεν έχει αντιμετωπισθεί και το ζήτημα εκκρεμεί.

Μία νέα παράμετρος στο ζήτημα της σύννομης αδειοδότησης σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας κατά τη διαδικασία αποξήλωσης. Οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις εμφανίζονται απρόθυμες να ανταποκριθούν στην αρμοδιότητα κατεδάφισης των παράνομα τοποθετημένων κεραιών, προφασιζόμενες μία εξελισσόμενη διοικητική διαδικασία και επιδεικνύοντας παντελή άγνοια διαχείρισης του αντικείμενου τους.

Οι συνθήκες παροχής της εναλλακτικής υπηρεσίας των αντιρρησιών συνείδησης, απασχόλησαν την Αρχή, ενόψει του γεγονότος ότι είκοσι χρόνια μετά την εισαγωγή του

σχετικού νομοθετικού πλαισίου, η εφαρμογή του εξακολουθούσε να είναι προβληματική. Η διαμεσολάβηση της Αρχής οδήγησε στη δέσμευση του ΓΕΕΘΑ ότι οι αντιρρησίες συνείδησης θα τοποθετούνται σε φορείς που πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου.

Η διάκριση μόνιμων και μη κατοίκων των Δήμων από την οποία συναρτήθηκε η επιβολή δημοτικών τελών, επισημάνθηκε από την Αρχή ως επιλεκτική εφαρμογή του νόμου και οδήγησε στην μετατροπή της ισχύουσας απόφασης.

Τέλος, η ύπαρξη δικαστικής απόφασης σύμφωνα με την οποία ιδιοκτήτης οχήματος έχει διαθέσει το όχημά του, ενώ εκκρεμούν εκ μέρους του νέου κατόχου οι διαδικασίες ολοκλήρωσης της μεταβίβασης, όφειλε να απαλλάσσει από τα τέλη κυκλοφορίας, σύμφωνα με σχετική εγκύκλιο. Αντ' αυτού, οι ΔΟΥ επιλέγοντας τη μη εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων, επιβάρυναν τους πολίτες, χωρίς νομιμοποιητική βάση. Η παρέμβαση της Αρχής εξομάλυνε το πρόβλημα.

4. Πολυνομοθεσία με ασάφειες και κακή νομοθέτηση

Πολλαπλά και αντικρουόμενα, σπανίως αλληλοσυμπληρούμενα, κάποιες φορές αντιφατικά νομοθετικά πλαίσια, διαμορφώνουν ένα δύσκολο διαχειρίσιμο περιβάλλον διοικητικής δράσης και επιτείνουν το αίσθημα ανασφάλειας του πολίτη. Επιπροσθέτως, ασαφείς διατάξεις που λειτουργούν επιβαρυντικά, δεν επιτρέπουν τη σταθερή, αταλάντευτη και ευεξήγητη θέση των διοικητικών οργάνων έναντι των υποθέσεων των πολιτών. Η κατάληξη είναι η παραγωγή κακών νομοθετικών πλαισίων, που δημιουργούν αντί να επιλύουν προβλήματα και δυσχεραίνουν τη θέση των εκτελεστικών του νόμου οργάνων. Το αίσθημα εμπιστοσύνης των πολιτών κλονίζεται τόσο έναντι του παραγόμενου νομοθετικού έργου, όσο και έναντι των οργάνων της διοίκησης, που καλούνται να το εφαρμόσουν.

Σύμφωνα με τον πρόσφατο νόμο για το δομημένο περιβάλλον, απαιτούνται πενήντα υπουργικές αποφάσεις εκτελεστικές του νόμου. Η εμπειρία του Συνηγόρου, έχει καταδείξει ότι οι, τέτοιου είδους, κανονιστικές πράξεις, είτε δεν εκδίδονται ποτέ, με συνέπεια οι σχετικές διατάξεις του νόμου να παραμένουν γράμμα κενό, είτε καθυστερούν τόσο πολύ να εκδοθούν, ώστε η Διοίκηση αδυνατεί να πράξει το έργο της.

Κακή νομοθέτηση, που χωρίς ισχυρή δικαιολογητική βάση εισάγει μία καινοφανή διοικητική προθεσμία, αποτελεί η εισαγωγή των εκατόν πέντε ημερών, ως προθεσμία υποβολής αντιρρήσεων κατά των ανηρημένων δασικών χαρτών. Η διοικητική διαδικασία έχει πάγιες προθεσμίες άσκησης προσφυγών, γνωστές στη διοίκηση και τους πολίτες, επομένως η νέα αυτή ρύθμιση ξενίζει, ιδίως διότι δύο φορές έτυχε ολιγοήμερης παράτασης.

Κακή νομοθέτηση επίσης, αποτελεί και η μη πρόβλεψη διατάξεων που θα θεσμοθετούσαν τις προδιαγραφές ασφάλειας των αθλητικών εγκαταστάσεων μέσα σε σχολική μονάδα, με συνέπεια να αμφισβητείται η νομιμότητα εγκατάστασης προστατευτικών ενισχύσεων στύλων φωτισμού.

Η αδυναμία απόκτησης επαγγελματικών δικαιωμάτων ενεργειακού επιθεωρητή β' τάξης από τεχνολόγους μηχανικούς, ανέδειξε την υφιστάμενη επί δεκαετίες νομοθετική παράλειψη στη χορήγηση επαγγελματικών δικαιωμάτων και προκάλεσε την πρόταση του Συνηγόρου να αναγνωρισθεί δικαίωμα εξέλιξης σε όσους είναι ήδη ενεργειακοί επιθεωρητές α' τάξης και πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις εξέλιξης.

Ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας, όριζε συγκεκριμένες προθεσμίες δράσης της διοίκησης. Η μη τήρηση των προθεσμιών αυτών, ήγειρε εκ μέρους πολιτών την αξίωση αποζημίωσής τους. Ωστόσο, αναδείχθηκε η έλλειψη σχετικού νομοθετικού πλαισίου με συνέπεια να προσβάλλεται το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα αποζημίωσης.

Σημαντικό θέμα για το οποίο έχει ασκηθεί επανειλημμένα κοινοβουλευτικός έλεγχος, αποτελεί το ζήτημα της μη απαλλαγής από το τέλος επιτηδεύματος επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε χωριά με πληθυσμό έως πεντακόσιους κατοίκους, εφόσον η συνδρομή του κριτηρίου ανατρέχει στο προ της ισχύος του «Καποδίστρια» καθεστώ. Είναι

χαρακτηριστικό της κακής νομοθέτησης ότι για να διευκρινιστεί το πεδίο ισχύος του νόμου, επιστρατεύτηκε η ΕΣΤΕΤ ώστε να προσδιοριστεί τεχνικά η έννοια «χωριό».

Ασαφής χαρακτηρίζεται ο νόμος που προσδιόρισε τον τρόπο εξέτασης των αιτήσεων για χορήγηση στεγαστικού επιδόματος φοιτητών. Η διαμεσολάβηση της Αρχής, υποβοήθησε την έκδοση σχετικής κοινής υπουργικής απόφασης με την οποία έγινε άρση των ασαφειών.

Στο εξαιρετικά ευαίσθητο πεδίο της αντιμετώπισης των θεμάτων που αφορούν άτομα με ειδικές ανάγκες, εντάσσεται και το ζήτημα των διαφορετικών κατηγοριών πιστοποιητικών που πιστοποιούν την αναπηρία, σε συνδυασμό με την νομοθετική ασάφεια που κατισχύει, ως προς την ευρύτητα και το είδος των δικαιωμάτων που τα πιστοποιητικά αυτά παρέχουν.

Παρά τη συνεπή και συστηματική παρέμβαση του Συνηγόρου, οι ανισότητες στη θέσπιση και εφαρμογή της νομοθεσίας στο πεδίο της προστασίας της μητρότητας εξακολουθούν να υφίστανται. Διαφορετικές κλίμακες προστασίας στον δημόσιο, ευρύτερο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, στις εργασιακές συμβάσεις ορισμένου και αορίστου χρόνου, στους ένστολους, στους τακτικούς υπαλλήλους του δημοσίου, στους μισθωτούς και στους αυτοαπασχολούμενους εδραιώνουν την αίσθηση της άνισης και διακριτικής μεταχείρισης. Η πολυνομοθεσία στο αντικείμενο αυτό, και οι υφιστάμενες ασάφειες, δημιουργούν το πλέγμα της βαθιάς και ευρύτατης διαφοροποίησης.

Τέλος, η Αρχή πρότεινε την τροποποίηση των Υπουργικών Αποφάσεων που διέπουν τα επιδόματα ανεργίας, ώστε να αντικατασταθεί ο όρος «οικονομικό έτος» με τον όρο «φορολογικό έτος» και να προσαρμοσθεί η κοινωνική νομοθεσία στην τροποποίηση της φορολογικής νομοθεσίας. Έτσι, θα τυποποιηθεί πιο αποτελεσματικά το κριτήριο της ανάγκης, το οποίο θα πρέπει να αξιολογηθεί κατά το δυνατόν εγγύτερα στον χρόνο χορήγησης της παροχής.

5. Νομοθέτηση πέραν των ορίων εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος

Η νομοθέτηση πέραν των ορίων εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος, δεν είναι ξένη στην έννομη τάξη μας. Αντιθέτως, είναι μία τρέχουσα και συνήθης πρακτική, η οποία συχνά συνδέεται με καταγγελίες για εξυπηρέτηση πελατειακών σχέσεων ή επείγουσών εισπρακτικών αναγκών. Πρόκειται στην ουσία για καταστρατήγηση κάθε έννοιας νομιμότητας, που αντιμετωπίζει τον πολίτη αποκλειστικά ως ψηφοφόρο, του οποίου εξυπηρετούνται αιτήματα που εδράζονται στη νομιμοποίηση των παράνομων πράξεων του. Από την άλλη, ο ίδιος πολίτης αντιμετωπίζεται ως μία πάγια και σταθερή πηγή δημοσίων εσόδων, όταν αυτά εμφανίζουν αρνητικό πρόσημο.

Το καθεστώς της νομιμοποίησης αυθαίρετων κατασκευών, εξυπηρετεί και τις δύο παραπάνω περιγραφείσες πρακτικές. Η συνεχής παράταση της δυνατότητας νομιμοποίησης αυθαίρετων, με αντίστοιχη επιβολή προστίμου, ακυρώνει κάθε έννοια περιβαλλοντικής προστασίας, χωροταξικού σχεδιασμού και ισόρροπα δομημένου περιβάλλοντος. Με την πρόσφατη νομοθετική πρωτοβουλία, επιβάλλεται η υπερκέραση των δικαστικών αποφάσεων που έχουν ακυρώσει οικοδομικές άδειες και επιτρέπεται και σε αυτά τα αυθαίρετα κτίσματα η νομιμοποίησή τους.

Αντιστοίχως ο δασικός πλούτος της χώρας, απειλείται από ένα καινοφανές μόρφωμα, τις «οικιστικές πυκνώσεις» που στην ουσία είναι συστάδες αυθαίρετων οικοδομών μέσα σε δασικές εκτάσεις. Η πρόβλεψη διαχείρισής τους προαναγγέλλει την εν καιρώ τακτοποίησή τους εις βάρος του δασικού κεφαλαίου.

Στο πεδίο της εισπρακτικής πολιτικής εντάσσεται η επιβολή παραβόλων ως προϋπόθεση άσκησης δικαιωμάτων. Η υποβολή ένστασης σε διαδικασία διορισμού μέσω ΑΣΕΠ, όπου κατά τεκμήριο μετέχουν άνεργοι σε αναζήτηση εργασίας, επιβάλλει την κατάθεση παραβόλου, το οποίο απομειώθηκε σημαντικά, μετά την παρέμβαση της Αρχής. Επίσης, η καταβολή ηλεκτρονικού παραβόλου ως προϋπόθεση σύναψης ασφαλιστηρίου συμβολαίου

ανασφάλιστου οχήματος, προκάλεσε την παρέμβαση της Αρχής, με θετικά κατ' αρχήν αποτελέσματα, όπως ο αναλογικότερος προσδιορισμός του παραβόλου, ενώ η Αρχή παρακολουθεί συνεχώς και συστηματικά την εξελισσόμενη διαδικασία.

Τέλος, υπέρμετρες χρεώσεις εκ μέρους κοινωφελών επιχειρήσεων, όπως η ΕΥΔΑΠ αλλά και ΔΕΥΑ της Περιφέρειας προκάλεσαν την παρέμβαση της Αρχής τόσο υπέρ της προστασίας της χρήσης του μείζονος αγαθού, του νερού, όσο και του εξορθολογισμού της μονοπωλιακής θέσης των επιχειρήσεων αυτών σε σχέση με τους οικονομικά ασθενέστερους καταναλωτές.

6. Ύπαρξη διοικητικών δυσλειτουργιών στην εφαρμογή της νομοθεσίας

Διοικητικές δυσλειτουργίες που ακυρώνουν την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου εμφανίζονται σε πολλούς τομείς της δράσης της διοίκησης. Υποστελέχωση υπηρεσιών, σύνθετες αλλά γραφειοκρατικές κατά μείζονα λόγο διαδικασίες, ασταθής διοικητική πρακτική, είναι κάποιες μορφές της διοικητικής δυσλειτουργίας.

Η προστασία των ανήλικων αποτελεί ένα εξαιρετικά ευαίσθητο και μείζονος σημασίας θέμα, το οποίο αντιμετώπισε η Αρχή σε διάφορες μορφές. Η αποφυγή κράτησης προσφύγων και μεταναστών, η άρση των γεωγραφικών περιορισμών απαγόρευσης απομάκρυνσης και η άρση της διοικητικής κράτησης υπό συγκεκριμένες συνθήκες και προϋποθέσεις, εξετάστηκαν από την Αρχή. Αντιστοίχως, σύνθετη και δυσλειτουργική παραμένει η διαδικασία ένταξης νηπίων και βρεφών σε δημοτικούς και ιδιωτικούς σταθμούς ενταγμένους σε υλοποιούμενο πρόγραμμα «ΕΣΠΑ», ενώ διοικητικές αρρυθμίες στο πλαίσιο της παροχής κοινωνικών διευκολύνσεων και υπηρεσιών με αποδέκτες ανήλικους και τις οικογένειές τους, απασχόλησαν την Αρχή και αντιμετωπίστηκαν στο σύνολό τους

Η ελληνική δημόσια διοίκηση προσπαθεί να αποκομίσει, από την είσοδό της στην ψηφιακή εποχή, σημαντικά οφέλη στην απλοποίηση των διαδικασιών, στην ταχύτητα, τη διαφάνεια δράσης και την αξιοπιστία. Ωστόσο, το φαινόμενο οι υπηρεσίες να επικαλούνται μηχανογραφικά κωλύματα για να καλύψουν άλλου είδους αγκυλώσεις, οι οποίες επιβαρύνουν υπερβολικά τον πολίτη, αποδεικνύεται υπαρκτό και δισεπίλυτο.

Η διαφορετική προσέγγιση εκ μέρους των Δήμων, του θέματος της διαγραφής προστίμων του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας που βαρύνουν τους κληρονόμους του παραβάτη ενεργοποίησε την παρέμβαση του Συνηγόρου. Η Αρχή προκάλεσε την έκδοση Γνωμοδότησης του Ν.Σ.Κ., η οποία διευκρινίζει απολύτως τα ζητήματα που αφορούν το κληρονομητό των οφειλών λόγω αυτών των παραβάσεων.

Εξαιρετικά προβληματική εμφανίζεται η λειτουργία κάποιων διπλωματικών αποστολών της χώρας, με συνέπεια η Αρχή να έχει εκφράσει την άποψη ότι υπερβαίνουν τις νόμιμες αρμοδιότητές τους. Επίσης η ελληνική Πρεσβεία στη Μόσχα δεν παρέχει θεώρηση σε έγγραφα που προσκομίζονται από πολίτες Ουζμπεκιστάν (λ.χ. πιστοποιητικά γέννησης) προκειμένου να κατατεθούν σε ελληνικές αρχές, καθώς αμφισβητεί τη γνησιότητά τους. Εξετάζεται, ως εναλλακτική αλλά αμφίβολης αποτελεσματικότητας λύση, η συνεργασία της Πρεσβείας με ιδιώτες δικηγόρους.

Τέλος, αλλοδαποί στερούμενοι διαβατηρίου, κυρίως λόγω αδυναμίας μετάβασης στις εμπόλεμες χώρες καταγωγής τους, έχουν υποβάλει αιτήματα για χορήγηση άδειας διαμονής, τα οποία, όμως, δεν εξετάζονται, καθώς δεν συνεδριάζει η Ειδική Τριμελής Επιτροπή του άρθρ.134 Ν.4251/2014.

Η αδυναμία συγκρότησης πολεοδομικών γραφείων από κάθε Δήμο, είτε λόγω έλλειψης μέσων είτε λόγω έλλειψης προσωπικού, οδήγησε στην πρόβλεψη του νόμου για παροχή διοικητικής υποστήριξης μεταξύ όμορων Δήμων. Η ρύθμιση αυτή, λειτούργησε στην πράξη αλυσιτελώς. Δήμοι που είχαν συγκροτημένα πολεοδομικά γραφεία, αντιμετώπισαν τεράστιο όγκο υποθέσεων καθώς επιβαρύνθηκαν με αυτές των γειτονικών ΟΤΑ, με συνέπεια να αδρανήσουν προ του βάρους αυτού, ενώ όσοι Δήμοι δεν είχαν πολεοδομική

υπηρεσία, δεν την συγκρότησαν ποτέ επαναπαυόμενοι στην ευνοϊκή ρύθμιση της διοικητικής τους υποστήριξης.

Τέλος, εξαιρετικής σημασίας στο μέτρο που αφορούν ζητήματα ζωής και θανάτου μεταναστών και προσφύγων, είναι τα ζητήματα των συνθηκών διαβίωσης στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Όπως παρουσιάζεται αναλυτικά στη συνέχεια, ο υπερπληθυσμός μεταναστών και προσφύγων στη Σάμο και τη Λέσβο και οι εξ αυτού δυσμενέστερες συνθήκες στέγασης, έχει οδηγήσει σε απώλειες ζωών. Ωστόσο, οι συνθήκες βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, αποτελούν σε μεγάλο βαθμό οργανωτικό και διαδικαστικό πρόβλημα, που επιδέχεται ραγδαία βελτίωση. Στη συνέχεια παρατίθενται τα στοιχεία των σχετικών αναφορών, που με ενάργεια αποδίδουν τις υφιστάμενες διοικητικές δυσλειτουργίες.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Οι θεματικές ενότητες που ξεχώρισαν ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της χρονιάς για τη σοβαρότητά τους, το ενδιαφέρον που συγκεντρώνουν από την πλευρά των πολιτών και τον επίκαιρο χαρακτήρα τους, είναι οι ακόλουθες:

- Επιβολή μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης για οφειλές προς το Δημόσιο
- Κοινωνική Ασφάλιση και Παροχές
- Κοινωνική Αλληλεγγύη
- Διαχείριση και προστασία φυσικού περιβάλλοντος και φυσικών πόρων
- Μετανάστευση και Πολιτικό Άσυλο
- Ιθαγένεια και Αστική Κατάσταση
- Ποινικός Εγκλεισμός
- Προβλήματα ένταξης στην αγορά εργασίας
- Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης
- Προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στο σχολείο
- Προστασία ανηλίκων και ενεργοποίηση υποστηρικτικών μηχανισμών
- Επιμέλεια-γονική μέριμνα
- Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Σε καθεμιά από αυτές τις ειδικές θεματικές ενότητες, ο Συνήγορος επισημαίνει τα βασικά προβλήματα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει, παραθέτει τις πλέον χαρακτηριστικές παρεμβάσεις του, καταγράφει τις προτάσεις του για νομοθετικές, οργανωτικές και λειτουργικές ρυθμίσεις και αξιολογεί τις εξελίξεις, θετικές ή αρνητικές, καθώς και την ανταπόκριση των αρμοδίων υπηρεσιών, με κύριο ζητούμενο και γνώμονα την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διοικητικών δυσλειτουργιών και την απρόσκοπτη άσκηση των δικαιωμάτων των πολιτών.

1. ΕΠΙΒΟΛΗ ΜΕΤΡΩΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΓΙΑ ΟΦΕΙΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Η κατάσχεση απαιτήσεων και κινητών πραγμάτων στα χέρια τρίτων προσλαμβάνει συνεχώς όλο και μεγαλύτερη έκταση στην προσπάθεια του Δημοσίου και των Ν.Π.Δ.Δ. να εισπράξουν τις απαιτήσεις τους. Παράλληλα, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο αποδεικνύεται αδύναμο να προστατέψει αποτελεσματικά τους μισθούς, τις συντάξεις, τα ασφαλιστικά βοηθήματα, τα προνοιακά επιδόματα. Ακόμη και στις περιπτώσεις που παρέχεται προστασία σε ακατάσχετα ποσά, οι διοικητικές δυσλειτουργίες και οι τεχνικές δυσκολίες τελικά την αποδυναμώνουν σημαντικά, με αποτέλεσμα οι πολίτες να νοιώθουν ανίσχυροι και απροστάτευτοι.

Η προστασία μισθών και συντάξεων-ακατάσχετα όρια

Ο προσδιορισμός συγκεκριμένου ακατάσχετου ποσού επεκτάθηκε στις τραπεζικές καταθέσεις με την προϋπόθεση της γνωστοποίησης από το φυσικό πρόσωπο προς τη Διοίκηση ενός μοναδικού λογαριασμού μέσω ηλεκτρονικής δήλωσης. Η φορολογική διοίκηση ωστόσο θεωρεί ότι οι καταθέσεις προστατεύονται μόνο από το χρονικό σημείο της ηλεκτρονικής δήλωσης του λογαριασμού ως ακατάσχετου, ακόμη και όταν προέρχονται από μισθό ή σύνταξη, παρακάμπτοντας τη σαφή διάταξη του ΚΕΔΕ για το ακατάσχετο μισθών, συντάξεων και βοηθημάτων.

Η περίπτωση των κοινών λογαριασμών

Στους κοινούς τραπεζικούς λογαριασμούς επιβάλλεται κατάσχεση ακόμη και αν ο ένας συνδικαιούχος έχει δηλώσει το λογαριασμό ακατάσχετο, για οφειλές που αφορούν αποκλειστικά τον άλλο συνδικαιούχο. Συχνά δε, τα ποσά που κατάσχονται προέρχονται αποκλειστικά από σύνταξη ή επίδομα ή βοήθημα του μη οφειλέτη συνδικαιούχου.

Κατάσχεση προνοιακών επιδομάτων

Με πολύ πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση προβλέφθηκε ότι τα βοηθήματα που χορηγούνται εκτάκτως από τους Δήμους σε οικονομικά αδύναμους και πολύτεκνους δεν κατάσχονται, όπως ζητούσε επί μακρόν ο Συνήγορος. Εξακολουθούν όμως να μην προστατεύονται τα περιοδικώς καταβαλλόμενα επιδόματα, παρά το γεγονός ότι χορηγούνται με τον ίδιο σκοπό στις συγκεκριμένες ευάλωτες ομάδες.

Παρά τα προβλήματα στην ποιότητα και την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ο Συνήγορος και ΑΑΔΕ έχουν εγκαινιάσει στενή και τακτική συνεργασία με σκοπό την όσο το δυνατόν πιο άμεση από κοινού αντιμετώπιση των ζητημάτων που απασχολούν τους φορολογούμενους, μεταξύ των οποίων είναι και οι κατασχέσεις.

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΕΣ

Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες, οι καθυστερήσεις, τα λάθη των υπηρεσιών που μετακυλίνουν στον πολίτη και τα μηχανογραφικά προβλήματα, δημιουργούν περιβάλλον ανασφάλειας και αβεβαιότητας για τους ασφαλισμένους, σε ορισμένες δε περιπτώσεις ενέχουν σοβαρό κίνδυνο απώλειας των δικαιωμάτων τους. Παράλληλα, η εσφαλμένη ή ελλιπή ενημέρωση από τα όργανα των ασφαλιστικών φορέων και η δαιδαλώδης νομοθεσία, συχνά συνεπάγονται απώλειες προθεσμιών και σφάλματα από την πλευρά των πολιτών, οι οποίοι στη συνέχεια υποχρεώνονται στην επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών.

Πέραν της συρρίκνωσης των κοινωνικοασφαλιστικών δικαιωμάτων, οι πολίτες ευρίσκονται αντιμέτωποι με σημαντικές οργανωτικές δυσλειτουργίες των ασφαλιστικών φορέων. Οι συνεχείς αλλαγές της νομοθεσίας, η οικονομική δυσπραγία και οι δυσμενείς συνέπειες καταλογισμού οφειλών, επιτείνουν έτι περαιτέρω την επιβάρυνση των πολιτών, εξαιτίας διοικητικών παρανομιών ή παραλείψεων, παρά την πεποίθηση των τελευταίων ότι ορισμένη συμπεριφορά της διοίκησης θα πρέπει να τους προστατεύει.

Συνταξιοδότηση παρά την απώλεια ασφαλιστικού βιβλιαρίου (πρόγραμμα ΛΑΕΚ-ΟΑΕΔ)

Κατά την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης λόγω γήρατος από ασφαλισμένη στο τ.ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, διαπιστώθηκε απώλεια του ασφαλιστικού της βιβλιαρίου. Ο Συνήγορος ζήτησε να εκδοθεί απόφαση συνταξιοδότησης βάσει του υπολογισμού των ημερών ασφάλισής της, στην οποία είχε προβεί το τ.ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, προκειμένου να την εντάξει στο πρόγραμμα προαιρετικής ασφάλισης μακροχρονίως ανέργων, πρόταση που έγινε αποδεκτή

Τροποποίηση μη νόμιμης συνταξιοδοτικής απόφασης ως προς την ημερομηνία έναρξης συνταξιοδότησης

Αίτηση συνταξιοδότησης που υποβλήθηκε την τελευταία μέρα του μήνα Ιουνίου, θεωρήθηκε ως «πλάσματι» υποβληθείσα την επόμενη ημέρα, με αποτέλεσμα η ασφαλισμένη να υπαχθεί οριακά σε άλλο νομοθετικό πλαίσιο και να λαμβάνει πολύ μικρότερη σύνταξη. Μετά από παρέμβαση του Συνηγόρου, ελήφθη υπόψη η ορθή ημερομηνία υποβολής της αίτησης και της χορηγήθηκε από το τ. ΙΚΑ-ΕΤΑΜ η νόμιμη σύνταξη.

Μη καταβολή της εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης σε δικαιούχους

Χαμηλοσυνταξιούχοι, δικαιούχοι εφάπαξ παροχής που χορηγήθηκε το Δεκέμβριο του 2016, δεν την έλαβαν γιατί για διάφορους λόγους δεν εμφανίζονταν ως «ενεργοί συνταξιούχοι» στα ηλεκτρονικά μηχανογραφικά συστήματα. Αναπάντητο παραμένει αίτημα του Συνηγόρου προς τον αρμόδιο Υπουργό για επίλυση του προβλήματος με την παροχή των κατάλληλων διευκρινίσεων.

Παραβίαση των γενικών αρχών της ενημέρωσης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Τέως τακτικός υπάλληλος του τ.ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, που απολύθηκε από την υπηρεσία του Ιδρύματος ως ανίκανος προς εργασία, δεν πληροφορήθηκε την ημερομηνία λήξης της συντάξιμης υπηρεσίας του και καθυστέρησε να υποβάλει αίτηση συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας. Από τη σύνταξή του παρακρατήθηκαν αποδοχές ενός μηνός, ως αχρεωστήτως καταβληθείσα μισθοδοσία, που αφορούσαν στο χρονικό διάστημα μεταξύ της απόλυσής του και της έναρξης της συνταξιοδότησης. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη έγινε δεκτή η ένστασή του και απαλλάχθηκε από το ποσό που καταλογίστηκε εις βάρος του.

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Ο Συνήγορος βελτίωσε σημαντικά τη συνεργασία του τόσο με την Επιτροπή Δειγματοληπτικού Ελέγχου (Ε.Δ.Ε.), η συμβολή της οποίας υπήρξε σημαντική στη διόρθωση σφαλμάτων σε γνωματεύσεις ΑΥΕ και ΒΥΕ, όσο και με τη Διεύθυνση Ιατρικής Αξιολόγησης του ΕΦΚΑ σε θέματα καλύτερης οργάνωσης των διαδικασιών. Η μέριμνα όμως για τις ευπαθείς ομάδες περιλαμβάνει όχι μόνο την προσπάθεια επίλυσης διαδικαστικών ζητημάτων, αλλά και την ανάγκη στήριξής τους σε θέματα οικονομικών επιβαρύνσεων.

Καταβολή παραβόλου γνωμάτευσης

Το θέμα της απαλλαγής από την καταβολή παραβόλου γνωμάτευσης όσων ζητούν προνοιακό επίδομα λόγω αναπηρίας και προσκομίζουν ήδη γνωμάτευση ΚΕΠΑ σε ισχύ που πιστοποιεί ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 50%, παραμένει σε εκκρεμότητα παρά το γεγονός ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες αναγνωρίζουν την ανάγκη εξεύρεσης λύσης.

Σώρευση οφειλών από ανάκτηση προνοιακών επιδομάτων σε αδύναμους οικονομικά πολίτες

Οι προνοιακές ενισχύσεις που εισπράχθηκαν αχρεώστητα αντιμετωπίζονται από τους Δήμους όπως οποιαδήποτε οφειλή, δηλαδή βεβαιώνονται και εισπράττονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε. Ο Συνήγορος ζητά να ληφθεί υπόψη η ευαλωτότητα της συγκεκριμένης ομάδας οφειλετών και να εισαχθούν ειδικότερες ευεργετικές ρυθμίσεις, έτσι ώστε η επιστροφή των ποσών να συμβαδίζει με την προστασία των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους.

4. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων διέπεται από πλήθος νομοθετικών διατάξεων και κανονιστικών πράξεων, οι οποίες όμως συχνά είτε δεν εφαρμόζονται καθόλου, είτε εφαρμόζονται πλημμελώς, είτε καταστρατηγούνται.

Προστατευόμενες Περιοχές

Προϋπόθεση για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών είναι η έκδοση των προβλεπόμενων σχεδίων διαχείρισης, των ειδικών περιβαλλοντικών μελετών και των κανονιστικών πράξεων, που προβλέπονται σε συνάρτηση με το ειδικό προστατευτικό καθεστώς που τις διέπει, βάσει ιδίως του Ν. 3937/2009 και της νομοθεσίας ΕΕ (κυρίως Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για το Δίκτυο "Natura 2000", όπως έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό

δίκαιο). Συχνά, ωστόσο, παρατηρούνται μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση αυτών των διοικητικών πράξεων.

Υποβάθμιση του περιβάλλοντος με ευθύνη των Δήμων

Το φαινόμενο της υποβάθμισης του περιβάλλοντος με ενέργειες του οικείου Δήμου, που είναι ο κατεξοχήν αρμόδιος, σε τοπικό επίπεδο, για την προστασία του, δυστυχώς είναι συχνό φαινόμενο. Πολλές φορές αυτό γίνεται στο όνομα άσκησης άλλων αρμοδιοτήτων του (π.χ. διαχείριση στερεών αποβλήτων) ενδεχομένως δε και για την εξυπηρέτηση επιμέρους αναγκών ή συμφερόντων, αντίθετα με τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 24, τους νόμους και τις οικείες διοικητικές πράξεις, που έχουν θεσπιστεί σε εφαρμογή της. Σε πολλές περιπτώσεις, μετά τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου, έχει διαπιστωθεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα και έχουν επιβληθεί πρόστιμα στον οικείο Δήμο.

Περιβαλλοντική ευθύνη

Με τις διατάξεις περί περιβαλλοντικής ευθύνης καθίστανται σαφείς και συγκεκριμένες οι ενέργειες και οι αρμοδιότητες, τόσο του «ρυπαίνοντα» φορέα εκμετάλλευσης, όσο και των δημόσιων αρχών, για την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας. Το ΠΔ 148/2009 αφορά στην περιβαλλοντική ζημία σε προστατευόμενα είδη και φυσικούς οικοτόπους καθώς και στη ζημία των υδάτων και του εδάφους, ενώ διέπεται από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Η σημασία της νομοθεσίας περί περιβαλλοντικής ευθύνης, είναι η συγκρότηση ενός συστήματος μετρήσεων της συγκεκριμένης ζημίας από τα αρμόδια κρατικά όργανα, η υποχρέωση του ρυπαίνοντα για λήψη μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης, αλλά και η επιβάρυνσή του με τις σχετικές δαπάνες. Σημαντική, επίσης, είναι η στόχευση της νομοθεσίας στην επαναφορά του περιβάλλοντος στην αρχική του κατάσταση, με συγκεκριμένα κριτήρια.

Το 2017, με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου αποκαταστάθηκε πλήρως η περιβαλλοντική προστασία του σπηλαιοβάραθρου στην Αγία Άννα Βοιωτίας μετά από πολυετείς ενέργειες, επιστημάνθηκαν οι καθυστερήσεις στην εξέλιξη της διαδικασίας αποκατάστασης κέντρου διαλογής ανακυκλώσιμων υλικών στον Ασπρόπυργο, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η διερεύνηση αναφοράς για τη ρύπανση του Σαρωνικού από το δεξαμενόπλοιο Αγ. Ζώνη II.

5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

Ο Συνήγορος, μέσω της σταθερής παρουσίας του στα νησιά όπου λειτουργούν δομές υποδοχής μεταναστών και προσφύγων και της διαρκούς συνεργασίας του με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, έχει ήδη εκφράσει μέσω της ειδικής έκθεσης (Ιούνιος 2017) απόψεις για τα υφιστάμενα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες, τα οποία έχει επανειλημμένα διατυπώσει προς τους αρμόδιους φορείς.

Ευάλωτα άτομα και γεωγραφικός περιορισμός

Είναι απαραίτητος ο εντοπισμός των ευάλωτων ατόμων, προκειμένου να εξετάζονται με την κανονική διαδικασία ασύλου αλλά και να διερευνάται το ενδεχόμενο άρσης του γεωγραφικού τους περιορισμού. Εναλλακτικά, εφόσον η άρση δεν ενδείκνυται, ο Συνήγορος ζητά να προτείνονται από τη Διοίκηση κατάλληλοι φορείς κοινωνικής ή ιατρικής στήριξης όπου θα μπορούσαν να ενταχθούν.

Ανήλικοι μετανάστες

Όταν τίθεται ζήτημα κράτησης ή γεωγραφικού περιορισμού ανηλίκων προσφύγων απαιτείται ειδικός χειρισμός και ευελιξία, με κριτήριο πάντοτε την ασφάλειά τους και την προστασία των δικαιωμάτων τους.

Σε ό,τι αφορά την έκδοση αδειών διαμονής, οι προσπάθειες απλούστευσης και επιτάχυνσης των διαδικασιών προσκρούουν στον κακό προγραμματισμό και τις νομοθετικές ασάφειες. Είναι συνεπώς επιβεβλημένη η αξιοποίηση της τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, η οποία θα μπορούσε να συμβάλλει ουσιαστικά στην επίλυση πολλών προβλημάτων.

Αποκέντρωση διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων χορήγησης αδειών διαμονής για εξαιρετικούς και ανθρωπιστικούς λόγους

Η μεταφορά από το Υπουργείο στις αποκεντρωμένες διοικήσεις, τον Απρίλιο 2017, της αρμοδιότητας εξέτασης και έκδοσης αδειών διαμονής για εξαιρετικούς λόγους όσων διαμένουν μη νόμιμα στη χώρα, μια πάγια πρόταση του Συνηγόρου, δημιούργησε προσδοκίες για ταχύτερη εξέταση των σχετικών αιτημάτων. Ωστόσο, η μετάβαση στη νέα δομή δεν έγινε με σωστό σχεδιασμό, το προσωπικό και οι κτηριακές δομές δεν επαρκούν και το μέτρο δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Σημαντικές είναι οι καθυστερήσεις και στην εξέταση των παλαιότερων αιτήσεων που παρέμειναν στο Υπουργείο με αποτέλεσμα αφενός την ελλιπή προστασία των ατόμων που επιθυμούν νομιμοποίηση, αφετέρου την πρόκληση καθυστερήσεων και στις διαδικασίες των λοιπών κατηγοριών αδειών διαμονής.

Εκσυγχρονισμός συστήματος αδειοδότησης - ηλεκτρονική άδεια διαμονής

Μετά από τη θετική εξέλιξη της έκδοσης αδειών διαμονής ως αυτοτελούς εγγράφου με μορφή ηλεκτρονικής κάρτας, πρέπει να εξεταστεί και κάθε άλλη δυνατότητα εκσυγχρονισμού του συστήματος αδειοδότησης προς την κατεύθυνση της απλούστευσης και επιτάχυνσης της διαδικασίας.

6. ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Όπως διαρκώς διαπιστώνεται, εξακολουθούν οι δυσλειτουργίες και οι γραφειοκρατικές αγκυλώσεις στις **διαδικασίες ιθαγένειας** και αργεί η προσαρμογή τους στα δεδομένα του κράτους δικαίου, στα οποία άλλωστε έχουν υπαχθεί μόλις προ ελαχίστων ετών με το Ν.3838/2010. Ελπίδα επιτάχυνσης αυτής της προσαρμογής αποτελεί η ίδρυση Ειδικής Γραμματείας Ιθαγένειας (άρθρ.125 Ν.4483/2017), εξέλιξη της οποίας τα αποτελέσματα απομένει να φανούν στην πράξη.

Καθυστερήσεις και ελλιπής συντονισμός στη διαδικασία πολιτογράφησης

Σημειώνονται μεγάλες καθυστερήσεις κατά την εξέταση αιτημάτων κτήσης ιθαγένειας οι οποίες εν μέρει οφείλονται στην παράλειψη άμεσης ανταπόκρισης από τις συναρμόδιες υπηρεσίες και κυρίως από τα προξενία. Επιπλέον, οι λόγοι της καθυστέρησης δε γνωστοποιούνται στον ενδιαφερόμενο, παρά τη ρητή νομοθετική πρόβλεψη και τις συστάσεις του Συνηγόρου. Ομοίως καθυστερεί η επανεξέταση εισηγήσεων Επιτροπών Πολιτογράφησης, με αποτέλεσμα οι αποτυχόντες να αργούν πολύ να ασκήσουν το δικαίωμά τους για υποβολή νέου αιτήματος

Στο πεδίο της **αστικής κατάστασης**, οι αρμόδιες υπηρεσίες επιδεικνύουν μεγάλη ανελαστικότητα, έλλειψη ευελιξίας και απροθυμία εύρεσης λύσης σε θέματα εσφαλμένων εγγραφών, ακόμη και σε περιπτώσεις που την ευθύνη δε φέρει ο πολίτης αλλά η ίδια η διοίκηση.

Διόρθωση επωνύμου σε αποφάσεις πολιτογράφησης

Το Υπουργείο Εσωτερικών αρνείται τη διόρθωση των αποφάσεων πολιτογράφησης, σε περιπτώσεις που εκ των υστέρων διαπιστώνονται διαφορές στα ονοματεπωνυμικά στοιχεία των αλλοδαπών. Θεωρεί ότι ο αλλοδαπός φέρει την ευθύνη του ελέγχου της επίσημης μετάφρασης των εγγράφων ταυτοποίησης, από όπου αντλούνται τα στοιχεία αυτά. Η θέση αυτή βρίσκει αντίθετο το Συνηγόρο, που θεωρεί ότι οι αποφάσεις πρέπει να διορθώνονται, όπως κάθε διοικητική πράξη στην οποία διαπιστώνονται σφάλματα.

7. ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΣ

Στο ευαίσθητο πεδίο του ποινικού εγκλεισμού, όπου εξ ορισμού η άσκηση κάθε είδους δικαιώματος δοκιμάζεται, οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου κινητοποίησαν σε αρκετές περιπτώσεις τη Διοίκηση ώστε να επανεξετάσει το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και να αναζητήσει λύσεις σε διαδικαστικά ζητήματα.

Καυστέρηση διαβίβασης αίτησης για υφ' όρον απόλυση

Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η χορήγηση υφ'όρον απόλυσης είναι ανεξάρτητη της βούλησης ή σχετικού αιτήματος των κρατουμένων και ότι πρέπει να τηρούνται οι προβλεπόμενες προθεσμίες. Εν συνεχεία παρασχέθηκαν από το Γενικό Γραμματέα Αντεγκληματικής Πολιτικής έγγραφες οδηγίες στις Διευθύνσεις όλων των Καταστημάτων Κράτησης ειδικά για το χειρισμό περιπτώσεων κατά τις οποίες ο κρατούμενος δηλώνει ότι δεν επιθυμεί την ενεργοποίηση της διαδικασίας

Καταβολή σύνταξης κρατουμένων

Παρατηρήσεις του Συνηγόρου σχετικά με την καταβολή σύνταξης σε περιπτώσεις ποινικής καταδίκης του δικαιούχου, ελήφθησαν υπόψη και ενσωματώθηκαν στο σχετικό άρθρο 27 του ν. 4488/2017, σύμφωνα με το οποίο η καταβαλλόμενη σύνταξη αναστέλλεται για όσο διάστημα ο συνταξιούχος εκτίει περιοριστική της ελευθερίας ποινή μεγαλύτερη του ενός έτους και εφόσον το αδίκημα για το οποίο καταδικάσθηκε στρέφεται κατά ασφαλιστικού φορέα.

8. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φαινόμενα όπως η παράλειψη οφειλόμενων ενεργειών από τις αρμόδιες υπηρεσίες, οι χρονοβόρες διαδικασίες πιστοποίησης και τα προβλήματα στις διαδικασίες πρόσληψης εκτός ΑΣΕΠ, αποτελούν σοβαρά εμπόδια στην επαγγελματική αποκατάσταση, σε μια εποχή με ιδιαίτερα αυξημένα ποσοστά ανεργίας, ιδιαίτερα στους νέους.

Καυστέρηση διενέργειας εξετάσεων πιστοποίησης για νέες ειδικότητες αποφοίτων Ι.Ε.Κ. από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. λόγω καθυστέρησης σύνταξης Οδηγού Σπουδών Νέων Ειδικοτήτων από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης.

Η διεξαγωγή εξετάσεων πιστοποίησης για νέες ειδικότητες από τον ΕΟΠΠΕΠ καθυστερούσε υπέρμετρα επειδή η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης δεν είχε προβεί στη σύνταξη του προβλεπόμενου για τις ειδικότητες αυτές Οδηγού Σπουδών. Ο Οδηγός συντάχθηκε και οι εξετάσεις πραγματοποιήθηκαν τελικά, μετά από παρέμβαση του Συνηγόρου.

9. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Παρά το γεγονός ότι τα προγράμματα κοινωφελούς εργασίας του ΟΑΕΔ στοχεύουν στην άμεση αντιμετώπιση της ανεργίας και απευθύνονται κυρίως σε μακροχρόνια άνεργους, δεν χαρακτηρίζονται από απλές διαδικασίες, φιλικές προς τους συμμετέχοντες. Το δύσχρηστο ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής της αίτησης, η ιδιαίτερως μακροσκελής και πολυσέλιδη πρόσκληση, οι αυστηροί χρονικοί περιορισμοί για την υποβολή ενστάσεων και η αναποτελεσματική υποστήριξη των υποψηφίων από τις τοπικές υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ., περιπλέκουν την υλοποίηση των προγραμμάτων και αποθαρρύνουν τους υποψήφιους. Σε χαρακτηριστικές περιπτώσεις, ο Συνήγορος παρενέβη ώστε να λυθούν διαδικαστικά προβλήματα. Ενδεικτικά:

- Ζήτησε να εφαρμοστεί ο νόμος και να ενταχθεί σε πρόγραμμα στο Δήμο Αιγάλεω υποψήφια, η οποία αρχικά απορρίφθηκε επειδή υπήρχε σε βάρος της ποινική καταδίκη

- Διαμεσολάβησε ώστε να προσμετρηθούν σε άλλη υποψήφια τα μόρια που θα έπρεπε να συγκεντρώνει ως ωφελούμενη του *Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης*

Σε ό,τι αφορά τους Νέους Ελεύθερους Επαγγελματίες, ο Συνήγορος παρενέβη προς τον Ο.Α.Ε.Δ. σχετικά με τον προσδιορισμό της έννοιας της εποχικής επιχείρησης, καθώς αυτή χρησιμοποιείται ως λόγος αποκλεισμού δικαιούχων από προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης.

10. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ο μεγαλύτερος αριθμός αναφορών που δέχεται ο Συνήγορος σχετικά με παραβάσεις δικαιωμάτων ανηλίκων συνδέεται με το σχολείο. Όταν πρόκειται για την προστασία των παιδιών και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους μέσα στο σχολικό περιβάλλον, η ανάγκη για σωστή νομοθέτηση και για ετοιμότητα της Διοίκησης να αντιμετωπίσει τα όποια οργανωτικά ή λειτουργικά προβλήματα, αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Και αυτό γιατί κάθε ένα από τα προβλήματα που ακολουθώς καταγράφονται, πλήττει πρωτίστως τα ίδια τα παιδιά.

Ελλιπής υλοποίηση του θεσμού της παράλληλης στήριξης

Οι διαθέσιμες πιστώσεις για πρόσληψη αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΕΑΕ δεν επαρκούν για την κάλυψη όλων των αιτημάτων για παράλληλη στήριξη, με αποτέλεσμα είτε να δίνεται προτεραιότητα σε κάποιους μαθητές έναντι άλλων, είτε να παρέχεται παράλληλη στήριξη σε περισσότερους μαθητές, αλλά σε μερική βάση. Σε κάθε περίπτωση, διαπιστώνεται ελλιπής υλοποίηση του θεσμού.

Σχολική αντιμετώπιση διεμφυλικών μαθητριών

Έλλειμμα ενημέρωσης διαπιστώνεται στα σχολεία στο θέμα της αποδοχής της ταυτότητας φύλου διεμφυλικών μαθητών/τριών. Ο Συνήγορος έχει επισημάνει την ανάγκη παροχής οδηγιών από το Υπουργείο ώστε οι διεμφυλικοί μαθητές/τριες να αντιμετωπίζονται ισότιμα, με ευελιξία και σεβασμό των προσωπικών αναγκών τους, από ολόκληρη τη σχολική κοινότητα.

Φοίτηση ανήλικων αλλοδαπών σε ελληνικό σχολείο

Η φοίτηση αλλοδαπών ανηλίκων σε ελληνικά σχολεία, αντιμετωπίζεται συχνά με επιφύλαξη ή και αρνητικά, ανάλογα και με την αντίδραση της τοπικής κοινωνίας. Ο Συνήγορος χρειάστηκε να παρέμβει για τη χορήγηση τίτλου σπουδών από δημοτικό σχολείο σε αλλοδαπούς ανήλικους, αλλά και για να καταστεί δυνατή η αρχική εγγραφή σε σχολείο ασυνόδευτων αλλοδαπών που φιλοξενούνταν σε ξενώνα. Η πρόσφατη ωστόσο τροποποίηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου αναμένεται να άρει τις μέχρι σήμερα παρερμηνείες.

11. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ

Το συμφέρον των παιδιών και η ασφάλειά τους είναι δυνατόν να υπονομεύονται όχι μόνο στο πλαίσιο του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, αλλά και όταν αυτά βρίσκονται κάτω από την ευθύνη του κράτους, σε χώρους παιδικής προστασίας.

Μετεγκατάσταση ανηλίκων με αναπηρίες από το Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Σκαραμαγκά Αττικής

Κατόπιν παρέμβασης της Αρχής, πραγματοποιήθηκε μεταστέγαση των ανηλίκων που φιλοξενούνταν στο Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Σκαραμαγκά Αττικής, λόγω πλημμελούς παροχής φροντίδας και γενικότερης λειτουργίας της μονάδας.

12. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ-ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Συχνά ο Συνήγορος καλείται να παρέμβει σε ζητήματα ρύθμισης οικογενειακών σχέσεων, όταν τα μέρη δεν κατορθώνουν να καταλήξουν σε συναινετική λύση, ή όταν δημιουργούνται άλλα διαδικαστικά θέματα που αδυνατεί να επιλύσει η ασαφής νομοθεσία.

Γονική μέριμνα αναγνωρισμένου τέκνου

Ο Συνήγορος διαμεσολάβησε προκειμένου να χορηγηθεί άδεια ανατροφής τέκνου στον πατέρα, βάσει της ρητής συμφωνίας των γονέων, που δεν είχαν συνάψει γάμο, για την άσκηση γονικής μέριμνας και όχι βάσει δικαστικής απόφασης, όπως απαιτούσε το ΓΕΣ.

Ανήλικοι στο διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Ο Συνήγορος παρενέβη ώστε να προστατευθεί η εικόνα και η ιδιωτική ζωή των παιδιών στο διαδίκτυο και η εν γένει δημόσια έκθεσή τους ειδικά σε περιπτώσεις διαφορετικής πρακτικής μεταξύ διαζευγμένων γονέων.

13. ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ως πιο ευέλικτο μοντέλο, παρέχει τη δυνατότητα για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές σε πολίτες, που για διάφορους λόγους αδυνατούν τις παρακολουθήσουν με τον παραδοσιακό τρόπο. Οι διαδικασίες όμως που αφορούν την παρακολούθηση των εξ αποστάσεως προγραμμάτων σπουδών, δεν ρυθμίζονται, δυστυχώς, με γνώμονα την ευελιξία.

Αδυναμία αναζήτησης καταβληθέντων διδάκτρων

Ο Συνήγορος επισήμανε την ανάγκη να νομοθετηθεί για όλους τους φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υποχρεωτική διαδικασία εξέτασης σημαντικών λόγων που θα δικαιολογούσαν την επιστροφή διδάκτρων, η οποία δεν προβλέπεται.

Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις

Ιδιαίτερως σημαντική είναι η έγκαιρη γνωστοποίηση των τόπων και χρόνων πραγματοποίησης των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων, καθώς σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν κριτήριο επιλογής συγκεκριμένου προγράμματος από τους φοιτητές

Ο Συνήγορος αντιμετώπισε επίσης ζητήματα μη εφαρμογής από τα Α.Ε.Ι. των κριτηρίων που καθορίζονται σε προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή σε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών

Αναγνώριση αλλοδαπών πτυχιών νομικής με περιεχόμενο το ελληνικό δίκαιο

Η Αρχή παρενέβη προς το ΔΟΑΤΑΠ σε σχέση με την αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών που έχουν απονεμηθεί κατόπιν ολοκλήρωσης προγραμμάτων σπουδών του ίδιου περιεχομένου με τα ημεδαπά.

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Πέραν του διαμεσολαβητικού και ελεγκτικού του ρόλου, ο Συνήγορος στην πορεία του από το 1998 έως σήμερα, ενδύθηκε μια σειρά νέων αρμοδιοτήτων, ή, σε πεδία που ήδη παρενέβαινε βάσει της γενικότερης αρμοδιότητάς του, του ανατέθηκαν με εξειδικευμένη νομοθεσία ευρύτερα καθήκοντα και νέες αρμοδιότητες, που σχετίζονται με:

- την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, την καταπολέμηση των διακρίσεων,
- την επίβλεψη των επιστροφών των αλλοδαπών κατοίκων τρίτων χωρών στις πατρίδες τους

- την καταπολέμηση της αυθαιρεσίας των σωμάτων ασφαλείας και των σωφρονιστικών μηχανισμών,
- την προάσπιση της δημόσιας υγείας,
- την πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας.

Οι αρμοδιότητες αυτές, μερικές εκ των οποίων εκτείνονται όχι μόνο στο στενό δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα, αναδεικνύουν τον Συνήγορο του Πολίτη σε φορέα πολλαπλών ιδιοτήτων: Διαμεσολαβητή και Ελεγκτικό Μηχανισμό της Νομιμότητας της Διοικητικής Δράσης (Ombudsman), Φορέα Παρακολούθησης της Εφαρμογής και Προώθησης της Αρχής της Ίσης Μεταχείρισης (National Equality Body), Εθνικό Μηχανισμό Πρόληψης (National Preventive Mechanism) και Μηχανισμό Παρακολούθησης (Monitoring Mechanism). Το σύνολο των δράσεων αυτών έχουν επιτρέψει στο Συνήγορο να έρθει σε επαφή με όλο το φάσμα των προβλημάτων και αγκυλώσεων που παρουσιάζονται στη δημόσια σφαίρα, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα και την αγορά εργασίας, να αναπτύξει πολλαπλές και σύνθετες δεξιότητες στην αντιμετώπισή τους, να αποκτήσει βαθιά γνώση της εγχώριας και ευρωπαϊκής νομοθεσίας και νομολογίας, αλλά και των αντίστοιχων δράσεων και των πολιτικών, καθιστώντας τον μια μοναδική για την ελληνική πραγματικότητα δεξαμενή σκέψης, γνώσης, δράσης και ανθρώπινου δυναμικού.

Σύντομη αναφορά στις αρμοδιότητες αυτές γίνεται στη συνέχεια.

ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Στο κομμάτι αυτό περιγράφονται συνοπτικά τα ζητήματα και τις τάσεις που εμφανίζουν οι αναφορές που εξέτασε ο Συνήγορος ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, στη βάση των προστατευόμενων χαρακτηριστικών του Ν. 3896/10 και του Ν. 4443/16. Με τον νόμο αυτόν επήλθαν οι εξής σημαντικές αλλαγές:

- ενιαία ανάθεση της αρμοδιότητας για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, στον Συνήγορο
- προσθήκη της χρόνιας πάθησης, της οικογενειακής και κοινωνικής κατάστασης και της ταυτότητας φύλου ή των χαρακτηριστικών φύλου, ως λόγων διάκρισης πέραν των ήδη προστατευόμενων, στο πεδίο της απασχόλησης και της εργασίας
- διεύρυνση των τύπων διάκρισης και συμπερίληψη της πολλαπλής διάκρισης, της διάκρισης λόγω νομιζόμενων χαρακτηριστικών, της διάκρισης λόγω σχέσης με άτομα που διαθέτουν ένα από τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά
- συμπερίληψη των εύλογων προσαρμογών στους τύπους απαγορευμένων λόγων διάκρισης και ορισμός της έννοιας σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρία.

Ακολουθεί συνοπτική περιγραφή των διαπιστώσεων του Συνηγόρου:

Στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, αθέμιτες αποκλίσεις από την οφειλόμενη ισότιμη μεταχείριση ανδρών και γυναικών εξακολουθούν να υφίστανται τόσο στους όρους πρόσβασης στην εργασία, όσο και στην υπηρεσιακή εξέλιξη. Η απουσία από την εργασία λόγω μητρότητας επιφέρει αρνητικές συνέπειες στα εργασιακά δικαιώματα των γυναικών, ιδίως δε, στην ανάληψη εκ μέρους τους θέσεων ευθύνης.

Στον ιδιωτικό τομέα, συχνά καταστρατηγείται η εργατική νομοθεσία που προστατεύει εργαζόμενες που βρίσκονται σε κατάσταση εγκυμοσύνης ή έχουν μόλις επιστρέψει από άδεια μητρότητας. Στις περιπτώσεις αυτές, ο Συνήγορος συνεργάζεται στενά με το ΣΕΠΕ, προκειμένου να αντιμετωπιστούν άμεσα, στο πλαίσιο των εργατικών διαφορών και της αποτελεσματικής προστασίας που αυτό παρέχει.

Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά για σεξουαλική παρενόχληση εργαζομένης, η οποία απελύθη δύο έτη αργότερα. Το χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της τέλεσης της σεξουαλικής παρενόχλησης και της απόλυσης της εργαζομένης, δεν εμπόδισε τον Συνήγορο να καταλήξει στη διαπίστωση ότι η απόλυση ασκήθηκε καταχρηστικά.

Ο Συνήγορος παρεμβαίνει σε θέματα που «παραδοσιακά» έχουν καταγραφεί και αντιμετωπίζονται ως διακρίσεις λόγω φυλετικής και εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής (π.χ. Ρομά, πρόσωπα με μη ελληνική καταγωγή, μέλη μειονοτικών ομάδων κ.λπ.).

Τα ζητήματα διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων αφορούν κατά βάση, είτε ρυθμιστικές επιλογές της Πολιτείας σε ζητήματα ευαίσθητα για όσους εκπροσωπούν διαφορετικές από την πλειοψηφία θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις (αδειοδότηση χώρων λατρείας, αντιρρησίες συνείδησης), είτε μη επαρκώς εμπεδωμένη αντίληψη των αρμοδίων υπηρεσιών για τον διαχωρισμό του κοσμικού από τον θρησκευτικό χαρακτήρα ορισμένων διοικητικών λειτουργιών (ταφή, καταχώρηση στοιχείων νεογνών).

Ως προς την προστασία ατόμων λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ο Συνήγορος παρενέβη για την επανακατάταξη διαγραφέντος σπουδαστή στην ΕΛΑΣ λόγω χρόνιας πάθησης, αλλά και για την ικανοποίηση αιτημάτων υπηρεσιακής μετακίνησης και ανάθεσης κατάλληλων καθηκόντων σε υπαλλήλους υπηρεσιών με αναπηρία ή χρόνια πάθηση. Επίσης, διαπίστωσε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης από ιδιωτική επιχείρηση, η οποία απέλυσε οροθετικό εργαζόμενο.

Υπό το πρίσμα της διάκρισης λόγω σχέσης, εξετάστηκαν αιτήματα εργαζομένων στον δημόσιο τομέα που ζητούσαν διευκολύνσεις ως προς το ωράριο ή τον τόπο παροχής εργασίας τους για τον λόγο ότι φρόντιζαν οικεία τους πρόσωπα με αναπηρία.

Ο καθορισμός ανωτάτων ηλικιακών ορίων ως όρος πρόσβασης στην εργασία, εξακολουθεί είτε να στερείται οποιασδήποτε ειδικής αιτιολόγησης, είτε να συνοδεύεται από ελλιπή ή αόριστη αιτιολόγηση. Πάντως, σταδιακά, αν και όχι ακόμη ικανοποιητικά, η διοίκηση φαίνεται να αναγνωρίζει τη θεσμικά προβλεπόμενη υποχρέωσή της να αιτιολογεί ειδικά τη θέσπιση ανωτάτων ηλικιακών ορίων κατά την πρόσβαση στην εργασία.

Οι υποθέσεις που διερευνήθηκαν από τον Συνήγορο στο πεδίο της οικογενειακής κατάστασης αφορούν διαφορετική μεταχείριση προσώπων λόγω του τύπου ένωσής τους με άλλο πρόσωπο του ίδιου ή διαφορετικού φύλου (θρησκευτικός ή πολιτικός γάμος, σύμφωνο συμβίωσης). Οι περιπτώσεις αυτές, υποκρύπτουν συνήθως και έμμεση διάκριση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, καθώς, το σύμφωνο συμβίωσης συνάπτεται καταρχήν από ομόφυλα ζευγάρια, που δεν διαθέτουν τη δυνατότητα τέλεσης γάμου. Επίσης, ο Συνήγορος παρενέβη και σε θέματα αδικαιολόγητης κατ' αρχήν διαφορετικής μεταχείρισης γονέων ή τέκνων μονογονεϊκών οικογενειών και διαζευγμένων ατόμων και των τέκνων αυτών. Υπό το πρίσμα της διάκρισης λόγω κοινωνικής κατάστασης, εξέτασε ζητήματα που τέθηκαν από ευπαθείς ομάδες (πρώην φυλακισμένους, άνεργους, άτομα που κατοικούν σε περιθωριοποιημένες περιοχές κ.ά.)

Τέλος, διερεύνησε αναφορές με τις οποίες είχε καταγγεληθεί διακριτική μεταχείριση λόγω ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, στον χώρο εργασίας σε δημόσιες υπηρεσίες, στην παροχή ιατρικής φροντίδας σε δημόσια νοσοκομεία και στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο Συνήγορος θεωρεί, κατ' αρχήν, θετικό βήμα τον Ν. 4491/2017 για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου, πάντως, στο πλαίσιο της διαβούλευσης για τον εν λόγω νόμο, επεσήμανε την κρισιμότητα διατήρησης του δικαιώματος πρόσβασης των ανήλικων διεμφυλικών ατόμων στη διαδικασία ληξιαρχικής δόρθωσης του φύλου τους.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Ο Συνήγορος έχει ειδική αρμοδιότητα ως μηχανισμός εξωτερικού ελέγχου των αναγκαστικών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών στις χώρες καταγωγής τους, να ελέγχει με δειγματοληπτικούς ελέγχους όλα τα στάδια της διαδικασίας που ακολουθούν την έκδοση της απόφασης επιστροφής αλλοδαπού, την ενδεχόμενη διοικητική κράτησή του για τη διασφάλιση της απομάκρυνσης και την εκτέλεση της αστυνομικής επιχείρησης με χερσαία, θαλάσσια ή αεροπορική απομάκρυνση.

Ο εξωτερικός έλεγχος επιστροφών το 2017 με μια ματιά

Ο Συνήγορος επισκέφθηκε:

- 7 Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟΚΕΚΑ)
- επίσης κρατητήρια αστυνομικών διευθύνσεων και αστυνομικών τμημάτων, στα οποία κρατούνται αλλοδαποί προς επιστροφή

Ο Συνήγορος μετείχε με στελέχη του ως παρατηρητές στις εξής επιχειρήσεις απομάκρυνσης έως τον Νοέμβριο 2017:

- 9 Κοινές Ευρωπαϊκές Επιχειρήσεις (πτήσεις) με το συντονισμό της FRONTEX, προς το Πακιστάν και τη Γεωργία,
- 24 επανεισδοχές, ακτοπλοϊκές ή αεροπορικές, προς την Τουρκία) και
- 2 χερσαίες επιχειρήσεις απομάκρυνσης από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, αντίστοιχα, προς τα αλβανικά σύνορα

Αριθμητικά στοιχεία

11.187 αναγκαστικές επιστροφές υλοποιήθηκαν κατά τους πρώτους 10 μήνες του 2017, σε μικρή αύξηση από το 2016.

2.598 αλλοδαποί κρατούνται την 1.11.2017 σε Προαναχωρησιακά Κέντρα, αύξηση κατά 60% από το 2016.

Ποιοτικά στοιχεία

Την εικόνα της γενίκευσης της κράτησης εν όψει επιστροφής, αν και προβλέπεται ως εξαιρετικό μέτρο, συμπληρώνουν τα προβλήματα που επισημάνθηκαν στις επιχειρήσεις απομάκρυνσης, και συγκεκριμένα στις επανεισδοχές στην Τουρκία:

- Μη έγκαιρη ενημέρωση των επιστρεφόμενων
- Έλλειψη εξατομικευμένης κρίσης για την αναγκαιότητα ή μη δέσμευσης με χειροπέδες.
- Παράλειψη εφοδιασμού με πιστοποιητικό ιατρικής εξέτασης για την ικανότητα ταξιδιού («fit to travel»).
- Έλλειψη πληρότητας του υπηρεσιακού φακέλου, που συνοδεύει τους κρατούμενους, ανάλογα με την αστυνομική διεύθυνση προέλευσης.

Η καλή συνεργασία των αστυνομικών αρχών με την Ανεξάρτητη Αρχή επέφερε κάποιες βελτιώσεις διαδικασίας αλλά και ουσίας στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των προς επανεισδοχή, όπως είναι η αποδοχή της πρότασης της Ανεξάρτητης Αρχής για την εξαίρεση από ενέργειες αναγκαστικής απομάκρυνσης όταν υποβάλλονται αιτήματα προσωρινής διαταγής στο δικαστήριο.

Συνεργασία με το μηχανισμό αναφορών της FRONTEX

Η FRONTEX απευθύνθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη ως εθνικό μηχανισμό προστασίας δικαιωμάτων, ενεργοποιώντας την πρόβλεψη του ευρωπαϊκού Κανονισμού 2016/1624 (άρθρο 72.4) περί μηχανισμού εξέτασης καταγγελιών από την ευρωπαϊκή υπηρεσία για επιχειρήσεις στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, σε τρεις περιπτώσεις κατά το 2017 σχετικά με επανεισδοχές. Είναι χαρακτηριστικό για την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τον εθνικό μηχανισμό ότι είχαν υποβληθεί παράλληλα αντίστοιχες αναφορές προς τον Συνήγορο του Πολίτη. Στην πρώτη περίπτωση, της επανεισδοχής Συρων την 21.10.2016 παρά τη βούληση αιτήματος ασύλου, ο Συνήγορος επισήμανε ότι η επί ένα και πλέον έτος εσωτερική έρευνα από τη Γενική Επιθεωρήτρια Δημόσιας Διοίκησης υπερβαίνει καταφανώς κάθε εύλογο όριο. Στις δύο άλλες αναφορές, ο Συνήγορος είχε θετική ανταπόκριση από την ΕΛΑΣ για εξαίρεση αλλοδαπών από την επανεισδοχή λόγω εκκρεμούς αιτήματος προσωρινής δικαστικής προστασίας.

Συμπερασματικά

Ο Συνήγορος έχει ενεργό ρόλο στον εξωτερικό έλεγχο των επιστροφών/επανεισδοχών, οι οποίες δεν παύουν να αποτελούν κομβικό σημείο της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, εμφανίζοντας, ωστόσο, ποικίλες προκλήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τη διαφάνεια της διοικητικής δράσης

ΕΘΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑΣ

Από τον Ιούνιο του 2017 που τέθηκαν σε ισχύ τα άρ. 56-58 ν. 4443/2016, ο Συνήγορος του Πολίτη συνιστά τον Εθνικό Μηχανισμό Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας του ένστολου προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής και του Λιμενικού Σώματος καθώς και των υπαλλήλων των καταστημάτων κράτησης. Με την αρμοδιότητα του Μηχανισμού, ο Συνήγορος εμπλέκεται επιπλέον στη διερεύνηση πειθαρχικών ευθυνών στο προσωπικό των παραπάνω φορέων. Επιλαμβάνεται υποθέσεων αυτεπάγγελα, κατόπιν καταγγελίας ή κατόπιν παραπομπής από τον αρμόδιο Υπουργό ή Γενικό Γραμματέα, ελέγχοντας συμπεριφορές που συνιστούν βασανιστήρια (άρ. 137^Α Π.Κ.), παράνομες εκ προθέσεως προσβολές κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ή υγείας ή της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας, παράνομη χρήση πυροβόλου όπλου και παράνομη συμπεριφορά, για την οποία υπάρχουν ενδείξεις διακριτικής μεταχείρισης. Ο Συνήγορος αξιολογεί κάθε υπόθεση που εμπίπτει στην αρμοδιότητά του και αποφασίζει είτε να τη διερευνήσει ο ίδιος είτε να την προωθήσει στο αρμόδιο πειθαρχικό όργανο. Επίσης, είναι αρμόδιος να επανεξετάζει τις καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΑΔ και να αποφασίζει για την εκ νέου διερεύνηση της υπόθεσης, προκειμένου να ασκηθεί ή να συμπληρωθεί η πειθαρχική δίωξη και να επιβληθεί η προσήκουσα πειθαρχική ποινή, ανεξάρτητα από την αρχική εκδίκαση της υπόθεσης

Από την έναρξη της λειτουργίας του κατατέθηκαν στο Μηχανισμό συνολικά 117 αναφορές, 11 από ιδιώτες και 112 από την υπηρεσία που διενεργεί τον πειθαρχικό έλεγχο ή άλλους δημόσιους φορείς. Σε 4 περιπτώσεις ο Μηχανισμός δεν είχε αρμοδιότητα παρέμβασης. Στις περισσότερες από αυτές, ο Συνήγορος του Πολίτη αποφάσισε να παρακολουθήσει στην πειθαρχική έρευνα και να διατυπώσει τις απόψεις του επί του σχετικού πορίσματος. Ήδη έχουν υποβληθεί στο Συνήγορο 7 πορίσματα Ε.Δ.Ε, από τα οποία τα 2 έχουν παραπεμφθεί για συμπλήρωση στο όργανο που διεξήγαγε την έρευνα, σε 1 έγιναν παρατηρήσεις, και στα υπόλοιπα εκκρεμεί η εξέταση. Σε 4 περιπτώσεις ο Συνήγορος διεξάγει ο ίδιος έρευνα, που βρίσκεται σε εξέλιξη. Ως προς το θέμα τους οι καταγγελίες που διερευνώνται αφορούν σε 15 περιπτώσεις συμπεριφορές που συνιστούν βασανιστήρια, σε 15 περιπτώσεις χρήση πυροβόλου όπλου, 14 προσβολές κατά της γενετήσιας ελευθερίας και 53 προσβολές κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας. Σε 11 περιπτώσεις καταγγέλθηκε ρατσιστικό κίνητρο.

Επίσης κατά το 2017, ο Συνήγορος διερεύνησε, κατόπιν διαβίβασης από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, την εκκρεμότητα συμμόρφωσης της χώρας μας στην απόφαση *Zontul κατά Ελλάδος* του ΕΔΑΔ της 17.1.2012. Κατόπιν σχετικής επιστολής του Συνηγόρου του Πολίτη, διετάχθη από το Λιμενικό Σώμα η εκ νέου διενέργεια ΕΔΕ για την υπόθεση. Σε πρόσφατη συνεδρίασή της (5-7/12/2017), η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέφρασε την ικανοποίησή της για την απόφαση του Συνηγόρου να ζητήσει την επανεξέταση της υπόθεσης *Zontul* (υπόθεση 232634/2016).

ΕΘΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΣΚΛΗΡΗΣ, ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Η ΤΑΠΕΙΝΩΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΤΙΜΩΡΙΑΣ

1. Καταστήματα Κράτησης

Από το σύνολο των επισκέψεων του Ε.Μ.Π. σε Καταστήματα Κράτησης (Διαβατά, Κόρινθος, Χίος, Ιωάννινα, Κέρκυρα, Νιγρίτα, Κασσάνδρα, Κομοτηνή, Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού) αλλά και την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων του ΥΔΔΑΔ, διαπιστώθηκε ότι κατά το έτος αυτό:

- Εξακολουθεί, σε γενικές γραμμές, να διατηρείται ο συνολικός αριθμός των κρατουμένων κάτω από το όριο των 10.000. Σε κάθε περίπτωση, ο ΕΜΠ θεωρεί εξαιρετικά επίκαιρη την παλαιότερη πρότασή του, ότι δηλ. η βελτίωση των συνθηκών του εγκλεισμού προϋποθέτει την ολιστική προσέγγιση στη διαχείριση του φαινομένου.
- Παραμένουν σημαντικά προβλήματα, η έλλειψη δημιουργικής απασχόλησης των κρατουμένων, η πλημμελής στελέχωση των καταστημάτων με μόνιμους γιατρούς,

νοσηλευτικό προσωπικό, κοινωνιολόγους και ψυχολόγους. Επίσης σε κανένα Κατάστημα δεν υπηρετεί, αν και προβλέπεται, εγκληματολόγος.

- Διαπιστώθηκε η απουσία, στη συντριπτική πλειοψηφία των καταστημάτων κράτησης, μόνιμου ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού και, κατά συνέπεια, η δυνατότητα παρουσίας του καθόλη τη διάρκεια του 24ώρου.

1. Αστυνομικά Κρατητήρια

Οι επισκέψεις του Μηχανισμού σε **Κρατητήρια Αστυνομικών Τμημάτων και Διευθύνσεων** ανέδειξαν εκ νέου το προϋπάρχον πρόβλημα της ακαταλληλότητας των χώρων για μακροχρόνια κράτηση.

Ειδικό ζήτημα του οποίου τη σοβαρότητα έχει επισημάνει επανειλημμένα ο Συνήγορος του Πολίτη αποτελεί η διοικητική κράτηση και η προστατευτική φύλαξη ασυνόδευτων ανηλίκων σε αστυνομικά τμήματα, η οποία λαμβάνει χώρα λόγω της έλλειψης επαρκών θέσεων σε ξενώνες φιλοξενίας ή σε ασφαλείς ζώνες σε χώρους προσωρινής φιλοξενίας. Σε συνέχεια παρεμβάσεων του προς τη διοίκηση ο Συνήγορος επισκέφτηκε αστυνομικά τμήματα όπου κρατούνταν σε συνθήκες υπερσυνωστισμού, για μεγάλο χρονικό διάστημα και χωρίς προαυλισμό ασυνόδευτοι ανήλικοι.

Περαιτέρω, αναφορικά με τα κρατητήρια της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης ο Μηχανισμός επαναφέρει την πρότασή του ότι οι αλλοδαποί κρατούμενοι θα πρέπει να μεταφέρονται άμεσα σε κάποιο προαναχωρησιακό κέντρο καθώς ο εν λόγω χώρος κρίνεται ακατάλληλος για μακροχρόνια κράτηση λόγω παντελούς έλλειψης προαυλισμού.

Πλέον των συνθηκών κράτησης οι χώροι εργασίας και παραμονής του προσωπικού κρίνονται επίσης επιβαρυντικοί για τους ίδιους και την ποιότητα της εργασίας τους.

Τα **Τμήματα Μεταγωγών** που επισκέφθηκε ο Μηχανισμός παρουσιάζουν σημαντικά κτιριακά προβλήματα, ανεπαρκή φυσικό φωτισμό εξαερισμό και θέρμανση όπως και έλλειψη προαυλισμού.

2. Χώροι Ψυχιατρικής Φροντίδας και Κοινωνικής Μέριμνας

Συνεχίζεται η ενασχόληση του ΕΜΠ με τις συνθήκες διαβίωσης των φιλοξενούμενων στο **Παράρτημα ΑμεΑ Λεχαινών** του Κέντρου Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διενήργησε αυτοψία στις 19-12-2016 σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης ανηλίκων και ενηλίκων με σοβαρές νοητικές αναπηρίες ή/και διαταραχές αυτιστικού φάσματος στη **Μονάδα Σκαραμαγκά του Παραρτήματος Αποθεραπείας και Αποκατάστασης Παιδιών με Αναπηρία Βούλας του Κέντρου Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Αττικής (ΚΚΠΠΑ)**. Η Μονάδα Σκαραμαγκά έκλεισε καθώς η μεταστέγαση ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2017 με μεταφορά 6 προσώπων στο Παράρτημα ΑμεΑ Ανατολικής Αττικής, 20 προσώπων στο Παράρτημα ΑμεΑ Δυτικής Αττικής και ενός προσώπου σε μονάδα ψυχικής υγείας. Ο Ε.Μ.Π. θα συνεχίσει να παρακολουθεί τις συνθήκες διαβίωσης των προσώπων με σοβαρές νοητικές/αναπτυξιακές διαταραχές στις νέες δομές εγκατάστασής τους.

Κλιμάκιο του ΕΜΠ διενήργησε επίσκεψη - αυτοψία για πρώτη φορά σε ιδιωτική μονάδα περίθαλψης ηλικιωμένων.

3. Ψυχιατρεία

Ο ΕΜΠ επισκέφθηκε τη ψυχιατρική κλινική του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων και το ψυχιατρικό τομέα του Γ.Ν. «Γ. Χατζηκώστα». Συγκεκριμένα διενεργήθηκε επίσκεψη- αυτοψία στους δύο ξενώνες του νοσοκομείου και σε ένα διαμέρισμα στην κοινότητα.

Κλιμάκιο μετέβη επίσης και στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης, στο οποίο επισκέφθηκε: τα τέσσερα (4) Τμήματα Οξέων, Πανεπιστημιακή Κλινική Μέσης και Οξέων, Τμήμα Παρατεταμένης Νοσηλείας, Τμήμα Ψυχιατροδικαστικής (69 ΠΚ), Τμήμα Επανεξέτασης, συνομίλησε με τον Αναπληρωτή Διοικητή του Νοσοκομείου, τις Διευθύντριες Διοικητικού και του Γραφείου Κίνησης, τον Πρόεδρο του ΚΟΙΣΠΕ όπως επίσης και με τους επικεφαλής των ανωτέρω. Αναζητήθηκαν πληροφορίες σχετικά με την καθήλωση ασθενών, τη σίτιση, θέρμανση είδη καθημερινής υγιεινής.

4. Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών

Από τις επισκέψεις του Συνηγόρου το 2017 σε Προαναχωρησιακά Κέντρα (ΠΡΟΚΕΚΑ) επιβεβαιώθηκαν κάποια από τα προβλήματα που επισημάνθηκαν στην προηγούμενη ετήσια έκθεσή του, όπως η κράτηση σε χώρους που έχουν φτάσει στα όριά τους ή είναι ακατάλληλοι από πλευράς προδιαγραφών της οδηγίας Επιστροφών (άρθρο 30 επ. Ν. 3907/2011).

Παραμένουν τα προβλήματα που επεσήμανε ο Συνήγορος στην ειδική έκθεσή του τον Απρίλιο 2017, της παντελούς έλλειψης διερμηνείας που δημιουργεί αλυσιδωτά προβλήματα στα Προαναχωρησιακά Κέντρα και της περιστασιακής παροχής ιατρικών υπηρεσιών. Παραμένει επίσης το πρόβλημα αποσπασματικής παροχής υπηρεσιών υγείας λόγω διακοπής της σύμβασης ΚΕΕΛΠΝΟ. Σημειώνεται ότι ο Συνήγορος προχώρησε σε αυτεπάγγελτη έρευνα για τον θάνατο αλλοδαπού στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Ταύρου τον Φεβρουάριο του έτους 2017.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

Με το άρθρο 18 παρ. 1 ν. 3923/2004 ανατέθηκε στον Συνήγορο του Πολίτη η άσκηση των καθηκόντων του Συνηγόρου της Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Βάσει της οποίας η Αρχή εισηγείται προς τα αρμόδια υπουργεία μέτρα για την αποκατάσταση και προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών, την εξάλειψη των φαινομένων κακοδιοίκησης και τη βελτίωση της λειτουργίας των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης και των σχέσεών τους με τον πολίτη (άρθρ. 18 παρ. 2 ν. 3293/2004). Περαιτέρω, έχει προβλεφθεί ότι ο Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μπορεί να παραπέμπει στον Συνήγορο του Πολίτη, προκειμένου αυτός να διερευνεί στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, αναφορές πολιτών που στρέφονται κατά των δημοσίων υγειονομικών και προνοιακών υπηρεσιών (άρθρ. 18 παρ. 3).

Στο πλαίσιο της παραπάνω αρμοδιότητάς του, ο Συνήγορος του Πολίτη εξετάζει ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο χρήστης υπηρεσιών υγείας και είτε συνδέονται με την οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών υγείας και τη δημόσια υγεία είτε ανακύπτουν από την παραβίαση των δικαιωμάτων των χρηστών υπηρεσιών υγείας. Σχετικά προβλήματα που έχουν τεθεί κατ' επανάληψη προς διερεύνηση είναι η υποστελέχωση και η έλλειψη υποδομών, η μη πλήρωση των ελάχιστων προδιαγραφών ασφαλούς περίθαλψης, όπου αυτές προβλέπονται, όπως πχ για την ασφαλή χορήγηση αναισθησίας, η πλημμελής τήρηση κανόνων καθαριότητας, απολύμανσης και αντισηψίας, η παράλειψη ενημέρωσης πριν από την συγκατάθεση, η διενέργεια ιατρικών πράξεων χωρίς τη συγκατάθεση του ασθενούς. Έμφαση δίδεται στην προστασία των δικαιωμάτων ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, όπως είναι οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρίες, οι σωματικά και ψυχικά ασθενείς, οι αλλοδαποί και άλλοι.

Κατά την προηγούμενη χρονικά οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου της Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Στην Οργάνωση Υπηρεσιών Υγείας επισημάνθηκε:

- ο ότι οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα δεν δικαιολογούν τη μη πραγματοποίηση βαριατρικών επεμβάσεων στη Βόρεια Ελλάδα και ζήτησε τη λήψη για την κάλυψη της σχετικής ανάγκης,
- ο ότι της διενέργειας επεμβάσεων διαδερμικής εμφύτευσης αορτικής βαλβίδας θα πρέπει να έχει προηγηθεί η χορήγηση της προβλεπόμενης άδειας στο νοσηλευτικό

ίδρυμα που την αιτείται και ζητήθηκε να διερευνηθεί η διενέργεια των επεμβάσεων αυτών στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Πατρών, παρότι δεν είχε ακολουθηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία αδειοδότησης.

- Σε σχέση με τα δικαιώματα των ασθενών τονίστηκε ότι:
- Παρά την κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στο ιατρικό φάκελο, εξακολουθούν να παρουσιάζονται προβλήματα σε σχέση με την υλοποίησή του στην πράξη.
- Θα πρέπει να επιδεικνύεται συμπόνοια από τους επαγγελματίες στον ευαίσθητο χώρο της υγείας και να εξαντλούνται οι προσπάθειες για την εξυπηρέτηση των χρηστών υπηρεσιών υγείας από τις δημόσιες μονάδες υγείας, ιδίως αυτών που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως της τρίτης ηλικίας.
- Θα πρέπει να επιλυθούν τα προβλήματα που σχετίζονται με τη χορήγηση ΑΜΚΑ σε υπηκόους τρίτων χωρών, ιδίως ασυνόδετους ανήλικους και αιτούντες διεθνούς προστασίας, ώστε να έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
- Η απρόσκοπτη πρόσβαση σε φάρμακα και θεραπείες των οροθετικών ατόμων αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα και αδιαπραγμάτευτη παράμετρο στην πορεία προς την εξάλειψη της νόσου και θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την κάλυψη των συσσωρευμένων και τρεχουσών αναγκών των Εθνικών Κέντρων Αναφοράς της χώρας σε αντιδραστήρια, για τη διεκπεραίωση των εξετάσεων ποσοτικής μέτρησης ιικού φορτίου και γονοτυπικού ελέγχου που εκκρεμούν και των νέων που προστίθενται καθημερινά.
- Αναφορικά με τη δημόσια υγεία ο Συνήγορος του Πολίτη τόνισε ότι: Η αδυναμία της διοίκησης να εφαρμόσει την αντικαπνιστική νομοθεσία οφείλεται στην ανεπάρκεια των ελεγκτικών μηχανισμών να διεξάγουν αποτελεσματικούς ελέγχους και την αλληλοεπικάλυψη των αρμοδιοτήτων διαφορετικών υπηρεσιών για τον έλεγχο των παραβάσεων και την επιβολή προστίμων.

Τέλος, ο Συνήγορος του Πολίτη προχώρησε στη διενέργεια των παρακάτω δύο αυτεπάγγελτων ερευνών:

- Για την άρνηση αναισθησιολόγων του Γενικού Νοσοκομείου Σάμου να συμμετέχουν σε επεμβάσεις τεχνητής διακοπής κύησης και τόνισε ότι το δικαίωμα των γιατρών να αρνηθούν τη διακοπή κύησης για λόγους συνείδησης είναι απολύτως κατοχυρωμένο και για τους ιατρούς του δημοσίου συστήματος υγείας, η άσκησή του δεν θα πρέπει να παρακωλύει την παροχή υπηρεσιών από τις δημόσιες υπηρεσίες.
- Σχετικά με την παύση λειτουργίας ιδιωτικής τράπεζας ομφαλοπλακουντιακού αίματος και τόνισε ότι θα πρέπει να διασφαλιστεί το βιολογικό υλικό της συγκεκριμένης εταιρείας και να ληφθούν μέτρα από το Υπουργείο Υγείας, τον ΕΟΜ και την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για την αδειοδότηση των ιδιωτικών τραπεζών φύλαξης, τον έλεγχό τους και την προστασία των δικαιωμάτων εκείνων που συναλλάσσονται με αυτές

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη, συνήθως με σημείο εκκίνησης τις εκάστοτε ατομικές αναφορές, πέραν του διαμεσολαβητικού και ελεγκτικού του ρόλου, έχει αναδειχθεί σε μείζονα συνομιλητή της Διοίκησης αλλά και της εκτελεστικής εξουσίας, ως προς την οργάνωση των δημοσίων υπηρεσιών, τις δημόσιες πολιτικές την προώθηση προτάσεων που ζητούν την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας για βελτίωση του νομικού-κανονιστικού πλαισίου, αλλά και τον σχολιασμό νομοθετικών πρωτοβουλιών, σχεδίων και εκθέσεων διαφόρων φορέων της Πολιτείας. Έχοντας το προνόμιο να συγκεντρώνει ευρεία γνώση, βαθιά εμπειρία και σφαιρική εποπτεία της κατάστασης, υποβάλλει σημαντικό αριθμό νομοθετικών και οργανωτικών προτάσεων προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, τους φορείς και την πολιτική ηγεσία των Υπουργείων. Οι προτάσεις του άλλοτε τυγχάνουν θετικής υποδοχής εξ αρχής, άλλοτε χρειάζεται να τις επαναλάβει περισσότερες φορές, και άλλοτε δεν βρίσκουν ανταπόκριση από την Διοίκηση, πράγμα που συχνά οδηγεί σε αδιέξοδες

καταστάσεις. Σε κάποιες περιπτώσεις, η Πολιτεία αναγκάζεται εξ άλλων λόγων (λ.χ. δικαστικών αποφάσεων) να υιοθετήσει με μεγάλη καθυστέρηση απόψεις που είχε διατυπώσει ο Συνήγορος, και τις οποίες εάν είχε υλοποιήσει εγκαίρως, θα είχε αποκομίσει σημαντικά οφέλη, τόσο η ίδια όσο και οι πολίτες.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ

Στο πλαίσιο της ευρείας αποστολής του Συνηγόρου του Πολίτη και των πολλαπλών αρμοδιοτήτων του, ένα μεγάλο και σημαντικό κομμάτι των δράσεων του στοχεύει στην προαγωγή και την προώθηση δικαιωμάτων διαφόρων ομάδων του πληθυσμού, όπως είναι κατ' εξοχή οι ανήλικοι, οι ευάλωτες ομάδες, και οι ομάδες που υφίστανται διακρίσεις και άνιση μεταχείριση. Στόχος των δράσεων αυτών αποτελεί η ευρεία πληροφόρηση, η διάδοση των δικαιωμάτων και η ευαισθητοποίηση τόσο των ειδικών όσο και του κοινού. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν συναντήσεις επικοινωνίας και εργασίας, συνεργασίες με φορείς εγχώριους και διεθνείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, οργάνωση εκδηλώσεων ή συμμετοχή σε εκδηλώσεις, εκδόσεις έντυπες και ηλεκτρονικές, συμβουλευτικές και επιμορφωτικές δράσεις καθώς και ανάληψη κάθε πρωτοβουλίας που μπορεί να λειτουργεί προς την κατεύθυνση της επίτευξης των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΑΣΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο Συνήγορος του Πολίτη, έχοντας αναλάβει από το 2003 με ειδική νομοθετική ρύθμιση την αποστολή της προάσπισης και προαγωγής των Δικαιωμάτων του Παιδιού, και ακολουθώντας τις διεθνώς καταξιωμένες πρακτικές και τα πρότυπα που έχει υιοθετήσει το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού, αναπτύσσει με δική του πρωτοβουλία ποικίλες δράσεις για την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Επιδιώκει διαρκώς να βρίσκεται κοντά στα παιδιά, να αφουγκράζεται τα ζητήματα που τα απασχολούν, να παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις σε χώρους που ζουν, εκπαιδεύονται και κοινωνικοποιούνται, να τα ενημερώνει για τα δικαιώματά τους μέσω ειδικά σχεδιασμένου υλικού και φιλικών προς σε αυτά τρόπων επικοινωνίας. Παράλληλα ενεργεί για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και συνεργάζεται με τους συναρμόδιους δημόσιους και μη κυβερνητικούς φορείς, οργανώσεις και επαγγελματίες που εργάζονται με και για παιδιά με στόχο τη διατύπωση προτάσεων και την προώθηση μέτρων υπέρ των παιδιών. Επιπλέον, υλοποιώντας ένα συστατικό στοιχείο της συνηγορίας των παιδιών, δημιουργεί το πλαίσιο και τις διαδικασίες που επιτρέπουν στα παιδιά να εκφράζουν τη γνώμη τους για τα θέματα που τα αφορούν, τις αναδεικνύει και τις προωθεί προς τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Ο απολογισμός των ενεργειών προαγωγής της χρονιάς αυτής περιλαμβάνει άμεση επαφή και συμμετοχικές δράσεις με παιδιά, ειδικές πρωτοβουλίες και ισχυρή δικτύωση και συνεργασία με συναρμόδια υπουργεία, δημόσιες υπηρεσίες, φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Έτσι, ο Συνήγορος, ενεργώντας στο πλαίσιο της ειδικής αυτής αρμοδιότητάς του, αναδεικνύεται και ως ένας σημαντικός παράγοντας παρακολούθησης και υποστήριξης της εφαρμογής της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στη χώρα.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ως φορέας παρακολούθησης και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ο Συνήγορος υλοποίησε και κατά το έτος 2017 δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών και δημοσίων και ιδιωτικών φορέων για την προστασία κατά των διακρίσεων. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκε σειρά επισκέψεων σε δημόσιες υπηρεσίες, συναντήσεων εργασίας με στελέχη της Διοίκησης και επιμορφωτικών δράσεων που απευθύνονταν σε δημόσιους υπαλλήλους.

Παράλληλα, ο Συνήγορος συμμετείχε σε ημερίδες, συνέδρια και εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, με αντικείμενο ζητήματα διακριτικής μεταχείρισης προβάλλοντας την εμπειρία του θεσμού όπως προκύπτει μέσα από την πολυετή παρακολούθηση των ζητημάτων αυτών.

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Ο Συνήγορος του Πολίτη δημοσίευσε ειδική έκθεση τον Απρίλιο 2017 με τίτλο: «*Η πρόκληση των μεταναστευτικών ροών και της προστασίας των προσφύγων. Ζητήματα Διοικητικής διαχείρισης και δικαιωμάτων*» (<https://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.files.434102>). Η ειδική έκθεση έχει στόχο να αναδείξει τον βαθμό και το επίπεδο ανταπόκρισης της διοίκησης στις απαιτήσεις του φαινομένου, τόσο στην πιο ακραία εκδήλωσή του, όσο και στην παρούσα, πιο προβλέψιμη και ασφαλώς περισσότερο διαχειρίσιμη φάση. Περιλαμβάνει τις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα του Συνηγόρου του Πολίτη μετά από δεκάδες αυτοψίες σε κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης στα νησιά του Αιγαίου, σε δομές προσωρινής φιλοξενίας στην ηπειρωτική χώρα, και σε χώρους κράτησης σε ολόκληρη την Ελλάδα.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι ένας θεσμός ιθαζόντως εξωστρεφής και συνεργατικός. Αναγνωρίζοντας ότι η άρτια γνώση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου, η μαχητική διαμεσολάβηση, η ελεγκτική παρέμβαση και η αγωνιστική προάσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών, καθίστανται ισχυρότερες όταν επικοινωνηθούν, και επιθυμώντας να διασφαλίσει αποτελεσματικές συνέργειες με θεσμούς ομόλογους και παρεμφερείς, αλλά και με ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς με τους οποίους διασταυρώνεται κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, ο θεσμός δραστηριοποιείται στην διοργάνωση εκδηλώσεων και συναντήσεων καθώς και στην συμμετοχή σε εκδηλώσεις άλλων φορέων, ελληνικών και διεθνών, και παράγει ένα πολύ σημαντικό επικοινωνιακό έργο, ενδείξεις απλές του οποίου αποτελούν τα όσα αναφέρονται στη συνέχεια.

Για περισσότερες πληροφορίες και πληρέστερα στοιχεία για τις δράσεις της Αρχής, άρτια ενημέρωση προσφέρει το site της www.synigoros.gr, το οποίο καταβάλλεται σημαντική προσπάθεια να τηρείται επίκαιρο και πλήρες, όχι μόνο στην Ελληνική αλλά και στην Αγγλική γλώσσα, όπου περιέχονται όλες οι ειδήσεις και δραστηριότητες διεθνούς ενδιαφέροντος. <https://www.synigoros.gr/?i=stp.en>

Εμπλουτισμός του νομικού πλαισίου της Αρχής το 2017

Το έτος 2017 οι αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη εμπλουτίστηκαν με τέσσερις νομοθετικές ρυθμίσεις, ως εξής:

- Ν. 4488/2017 άρθρο 72 Πλαίσιο για την προαγωγή εφαρμογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (ΑμεΑ)
- Ν. 4491/2017 άρθρα 9 και 10 Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Ν. 4443/2016, άρθρα 56 και 57: Κανονισμός Λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας.
- Ν. 4509/2017 (ΦΕΚ Α 201/22.12.2017) "Μέτρα θεραπείας ατόμων που απαλλάσσονται από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και άλλες διατάξεις"